

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) Author(s):	Christensen, Chr.; af Chr. Christensen.
Titel Title:	<u>Krigsminder fra Dannevirke og Dybbøl</u>
Udgivet år og sted Publication time and place:	Kjøbenhavn : udgivet paa Krigsministeriets Foranstaltning, 1891
Fysiske størrelse Physical extent:	99 s.

DK

Værket kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge PDF-filen til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work may be copyrighted in which case the PDF file may only be used for personal use. If the author died more than 70 years ago, the work becomes public domain and can then be freely used. If there are several authors, the year of death of the longest living person applies. Always remember to credit the author

DET KGL. BIBLIOTEK

R. M. Christensen

Krigsminder

1891

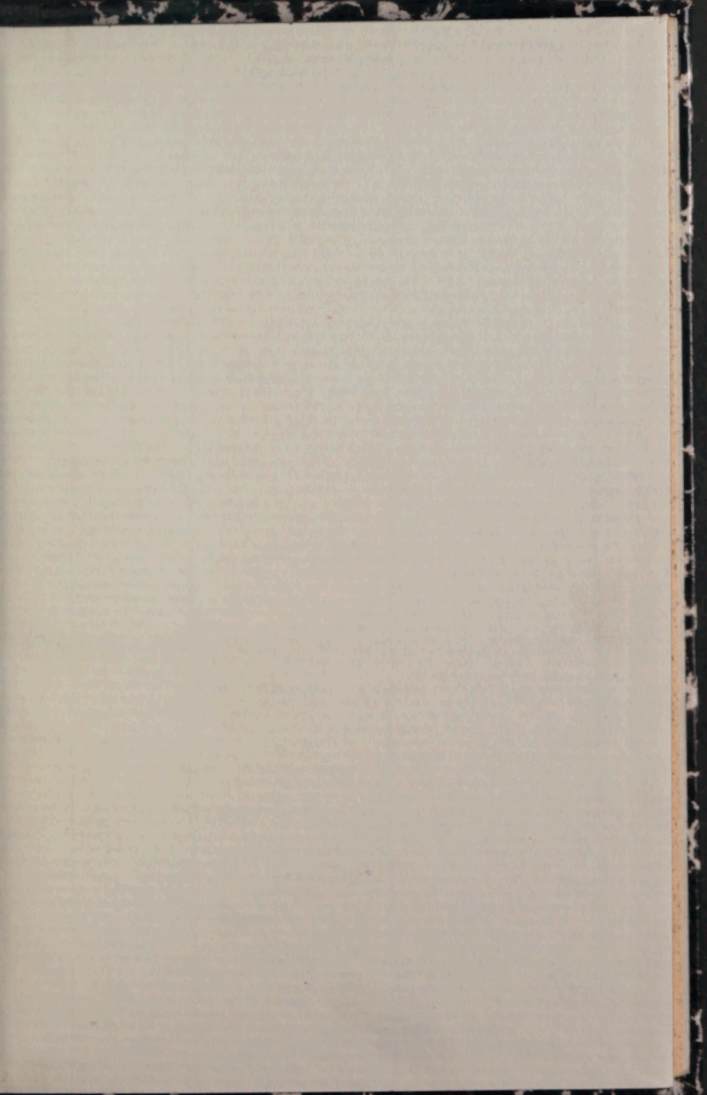
38, -54

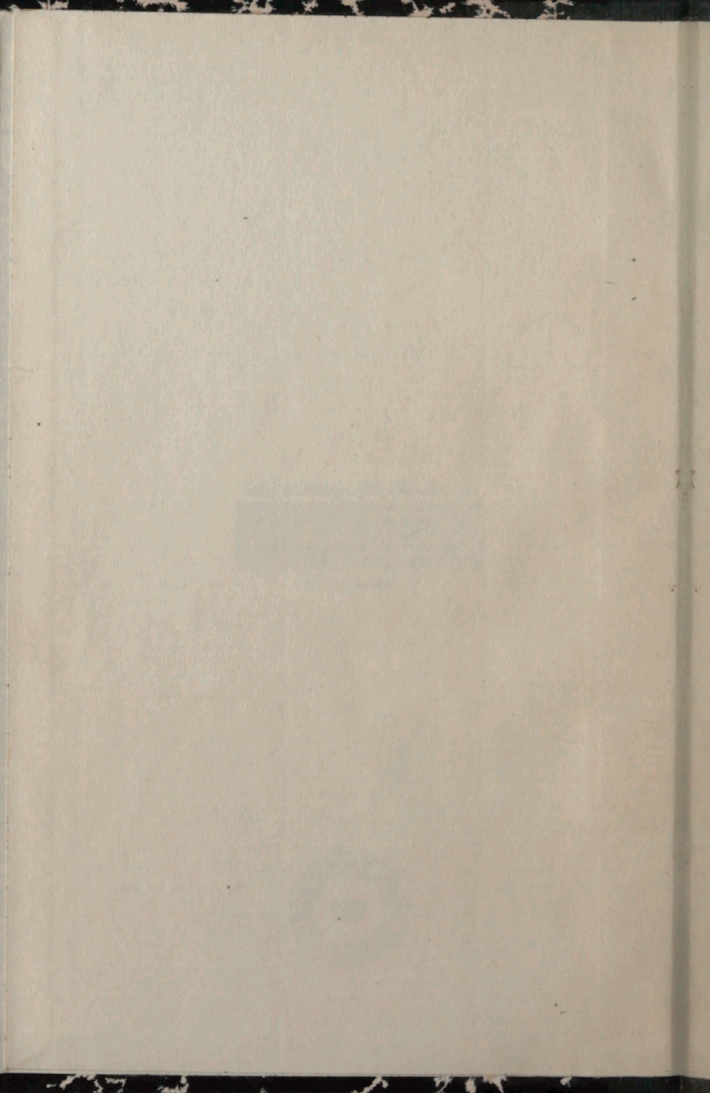
DET KONGELIGE BIBLIOTEK

130020348543

Soldater-Læsning.

Krigsminder
fra Dannevirke og Dybbøl.

Udgivet paa Krigsministeriets Foranstaltning.

Kjøbenhavn.

1891.

38. - 54.

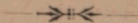
Soldater-Læsning.

Krigsminder

fra

Dannevirke og Dybbøl.

Af Gaardejer **Chr. Christensen**, Dons.

Udgivet paa Krigsministeriets Foranstaltning.

Kjøbenhavn.

1891.

Kjøbenhavn. I. Cohens Bogtrykkeri.

Krigsminder fra Dannevirke og Dybbøl.

Af Gaardejer **Chr. Christensen**, Dons.

Den sidste Søndag i Januar 1864 kom to preussiske Officerer ridende ad Landevejen gennem Bustrup til Slesvig. Folk stode i Døre og Vinduer og faldt i Forundring over disse to Pikkelhuer. Artilleristerne, som den Gang vare Byen Bustrups Indkvartering, bleve adspurgte af hver civil, de mødte, om de ikke vidste, hvad disse to preussiske Officerer vilde. En gammel Kone, som stod hos en samtalende Klynge, mente, det var Tegn paa Fred, for ellers vilde Danskerne jo give sig til at slaas med dem. En bredskuldret Konstabel, som var Skomager af Profession, svarede hende, at det var Bismarck og Wrangel, der sidste Nat vare gaaet vild og uforvarende komne over paa den nordre Side af Ejderen. »Nej, hør, ved du hvad«, sagde en anden Konstabel, som var Jærnstøber, »den gaar inte, ere de nu gaaet over Ejderen, saa vil jeg op paa »Sebastopol« — saaledes kaldte Menigmand den høje Bustrup

Skanse, som var anlagt paa Bakkekammen ved Bustrupdammens søndre Bred, ca. 700 Alen foran Skanse 7 og omtrent i lige Linie mellem denne og Kongshøj — »for saa bliver det vist snart varmt i Vejret. Naar I nu herefter ser mig komme med Hovedet under Armen, lille Mo'er, saa skal I ikke blive bange, jeg mener det ikke saa slemt.« Hermed fjernede Jærnstøberen sig, og Konen, som forstod, at det nok ikke var saa helt paalideligt, alt hvad der blev fortalt, gik atter ind i Huset.

Naa, om de to Preussere sagdes der, at det var Afsendinge fra den tyske til den danske Overkommando med en sidste Paamindelse om at rømme Dannevirke godvilligt, da den ellers vilde blive tagen med Vaabenmagt. Det varede heller ikke længe, thi den 1. Februar gik den forenede preussisk-østerrigske Hær over Ejderen, og dermed var Krigsfaklen tændt. Den danske Hær ndtog hurtigt sine Stillinger paa Dannevirke, og de smaa Kræfter, som vare posterede langs Ejderen for at iagttage Fjendens Bevægelser, trak sig fægtende tilbage imod den Stilling, som Danmark i disse Tider havde bygget sit Haab og sin Tillid paa.

Den 2. Februar stode Preusserne foran Mysunde; men her blev der budt dem et saa fuldtonende »Holdt, hvem der!« at der udspandt sig en Kamp, varmere end de maaske havde ventet, hvorfor de fandt det klogest at trække

sig tilbage med deres fortyndede Rækker, ledsagede af de Danskes Jubelraab.

Denne Dags Øvelse havde kostet Preusserne blodige Ofre, men de, der stode paa Mysunde Skanser og toge saa varmt imod dem, skreve et lille lyst Mindeblad i Historien.

Preusserne havde nu forsøgt deres Lykke ved Mysunde, nu skulde Østerrigerne til at forsøge deres mod Dannevirkestillingens Centrum. Begrundet paa, at jeg havde noget med Regnskab og Listeføring at gøre, opholdt jeg mig endnu i mit gamle Kvarter i Bustrup, hvorimod Skansens øvrige Betjeningsmandskab, med Undtagelse af Skansekommandøren, allerede var flyttet ud i Vagtskuret, som var rejst neden for den høje Skanse.

Vi Menige havde endnu ikke hørt noget til eller tænkt paa Fjendens Fremtrængen, da vi den 3. Februar omtrent Kl. 2 Eftermiddag, hørte Kanonskud i det fjerne. Jeg fik i en Fart mine Sager pakket sammen og løb som halvvejs baaren paa Vinger ud til Skansen. Det var ikke fordi jeg var saa glad derved, nej, men der kom saadan en underlig Varme i Blodet, thi nu følte man, at det blev nok til Alvor med Krigen, hvad man næppe nok havde været sikker paa før. Det havde regnet stærkt, og Jordsmonnet inden for den nyopførte Skanse var som eet stort Lerælte, Vandet stod blankt derinde, og man gik i Mudder til midt paa Benene.

Da jeg kom ud til Skansen, gik jeg op paa Brystværnet, hvorfra man i vide Strækninger kunde overskue Egnen. Vesten om Kongshøj kunde man nu se Kruttdampen hæve sig som Røgen fra en langstrakt Hedebrand; Geværsalverne lode som en skrattende Torden, blandet med enkelte hule Drøn fra Feltkanonerne. Nu kom Skansekommandøren i en meget forpustet Tilstand, og glade vare vi, thi uden ham paa denne Plads forekom vi os selv snart som en Flok Faar uden Hyrde. De fjendtlige Granater begyndte nu at naa ind over Skansen, ja enkelte naaede endogsaa ind over Slesvig By, men de sprang alle sammen i Luften. »Naa, vil I nu bare se«, raabte Jærnstøberen, »nu have vi dem jo paa Kammen af Kongshøj, ja, vilde de bare komme her ind mod Sebastopol, saa skulde vi give dem Tvebakker til Aftensmad, saa de ikke have Behov at sørge for den Dag i Morgen.«

Vor Kæde stod nu bag Kammen af Kongshøj, og denne var indhyllet i en Sky af Kruttdamp, men det varede ikke længe, før man saa vore løbe ned ad Bakkens Skraaning og vester paa alt hvad de kunde. Nu kom Fjenden frem østen om Kongshøj. Geværskuddene faldt saa tæt, som naar man hører mange smaa Stene løbe af en Vogn. Østerrigerne stormede frem i tætte Masser, den store Tromme kunde man høre buldre inde imellem dem. Vore maatte retirere, ikke i Orden, men i vild

Flugt, og da de havde de pakkede Tornystre paa Ryggen, hvad Østerrigerne vare fri for, saa kunde de sidste indhente vore, saa de løb imellem hverandre og brugte Kolberne. Marken var oversaaet af Mennesker, og vilde Skrig, Hurraraab, Trommernes Buldren, Kanonernes Torden og Geværernes skrattende Salver løde i den vildeste Forvirring. Vi stode som paa Gløder paa vor høje Bustrup Skanse; nu kunde vi maaske lange et Goddag ud til Østerrigerne, men vi turde ikke skyde af Frygt for at træffe vore egne Kammerater. Snart naaede vore ind til nogle Feltkanoner i Nærheden af Bustrup By, og nu kom der et Pust fra dem, som bød Østerrigerne vende Næsen en anden Vej. Nu kom Turen til dem at tage den vilde Flugt. For os saa det ud, som de havde opdaget disse Feltkanoner for sildigt, hvis Raab skingrede for hvast i deres Øren. I vildt Løb foer de tilbage over de blodige Marker, men deres Rækker bleve slemt udtyndede, inden de naaede uden for Skudvidde.

Da Aftenskumringen begyndte at sænke sig over Egnen, indtog Kæderne deres Stilling til Natten, og Fjenden beholdt Kongshøj. Endnu faldt der enkelte Skud imellem Vedetterne, de vare jo endnu ikke rigtigt indøvede i at taale at se hinanden. 1. og 11. Regiment havde den Dag modtaget Ilddaaben paa Slagmarken foran Bustrup, og om Natten mellem 3. og 4. Februar kom de til at staa i Reserve

inde ved Skanserne, en Del af 1. Regiment bag Margretevold og i Bustrup Skanse. Da de kom ind til os, vare vi naturligvis meget nysgerrige efter at faa at vide, hvorledes Dagens Begivenheder havde udviklet sig, om de havde skudt mange Østerrigere, om de havde brugt Bajonetten o.-s. v.; de allerfleste af dem havde flere Huller i deres Kapper, borede af Østerrigernes Kugler. Vi toge dem i Haanden, de maatte efterses paa alle Sider, de havde jo været i Krig, og det var noget, som vi endnu ikke havde prøvet. »Ja, nu skulde de bare lade os komme ud i Morgen igen«, sagde de, »for nu kende vi det, men vi har vist begaaet mange Fejltagelser i Dag, ellers kunde de ikke saaledes have kastet os tilbage, men nu kende vi, hvordan det gaar til, naar det er Alvor, og nu skulle vi ordentlig mule dem, bare vi maatte komme ud igen.« Med et Sideblik til Kanonerne sagde de: »Ja, vent bare til i Morgen, saa bliver der nok sendt Ilbud til Kongshøj med en af disse sorte derhenne.«

Himlen var stjerneklar, ikke en Vind rørte sig, men det frøs temmelig stærkt, og det var godt for vor opblødte Skanse, thi derved blev dens moradsagtige Indre saadan, at man ikke sank ned deri. Men Infanteristernes gennemblødte Kapper stivnede ogsaa. Omtrent midt i Skansen stod opstillet noget Betjeningstøj, Spader, Hakker og Skovle i en Pyramide. Hen paa Aftenen vare de blevne væltede, og paa

dem satte da nogle Infanterister sig og faldt snart i Søvn; flere samledes til, og snart var Skovlepyramiden besat af Mennesker, men de yderstes Kapper hang ned i Vandet og frøs fast, saa deres Ejermænd vare i bogstavelig Forstand groede fast til Jorden. Natten svandt roligt hen, men ved det første Daggry faldt der enkelte Skud i Kæderne, det saa ud som Ildstriber, der krydsede hinanden i Luften; men da det blev fuldkommen Dag, hørte Skydningen op, og alt var igen stille. Der kogtes Kaffe, og Soldaterne løb omkring og morede sig i den kølige Morgenstund med at gøre Kunster med de stivfrosne Kapper.

Men hvad var det? Paa Kongshøj var der jo opkørt et Par fjendtlige Batterier; vi behøvede blot at sende Bud, saa kunde vi straks vente Svar.

Uden for Skanse 10 og 11 laa en frem-skudt Skanse, som kaldtes »Dannevirke Forværk«. Dens Kommandør var øjensynlig varmbloedig og tjenstivrig, thi han begyndte straks paa Morgenstunden at veksle livlige Hilsner med Beboerne paa Kongshøj, men uagtet hans gode Ønsker sank til Jorden omtrent 600 Alen før de naaede Maalet, var den paagældende dog saa venlig at gætte sig til Mening og gav ham øjeblikkelig Svar paa Tiltale. Saaledes gik det fra flere Skanser baade til højre og venstre af os; Kongshøj var Maalet, men de allerfleste Gra-

nater sank til Jords eller sprang ved Foden af Bakken.

Som fortalt laa vort »Sebastopol«, Bustrup Skanse, nogle hundrede Alen foran den egentlige Skanselinie, omtrent i Retning mellem Skansen Nr. 7 og Kongshøj. Det varede noget, inden vi fik begyndt at deltage i Forestillingen, jeg ved ikke hvorfor. Jærnstøberen sagde: »Man skal ikke irritere Fjenden«, og det saa snart ud til, at vi paa vort ophøjede Stade vare et Tvistens Æble mellem Dannevirke og Kongshøj, og Skomagere mente, »at denne Situation vilde vi ikke i Længden kunne staa upartiske over for.«

Endelig kom der en Granat fra Skanse 7 forbi os og gik efter Kongshøj til, men den naaede ikke stort mere end Halvvejen, før den sprang. Saa vidt jeg ved, opholdt Kompagnichefen for 3. Fæstningskompagni sig paa Skanse 7, og det var jo formodentlig en lille Paamindeelse fra ham om, at vi skulde ikke undse os.

Nu kommanderede Skansekommandøren: »Til Kanonerne!« og saa blev den trykkende Tavshed brudt. Jeg havde en 12- og en 84-pd. Granatkanon under Kommando. Saa snart vi begyndte at aabne Ilden, havde vi Svar fra Fjenden, og nu udviklede der sig snart en livlig Kanonade. Det er med underlige Følelser, man første Gang modtager Ilddaaben under Kanonerne Torden. Naar de første Granater springe over Hovedet paa en, og Stumperne

fare hvislende og brusende omkring til alle Sider, da er det, som blev Luften for kvalm, som om ens Bryst skulde snøres haardere sammen, end det vel kunde taale; man ser til hinanden, nogle ere blege i Ansigtet, andre søge at fremhjælpe Modet ved spøgende Bemærkninger, hvad dog ikke rigtig vil lykkes, men den trykkede Stemning forsvinder snart, naar man først rigtig faar aabnet Ilden fra sine egne Kanoner. Jeg havde det Uheld, at den ene af mine Kanoner, den 84-pd., ikke vilde gaa af. Den Mand som havde Nr. 4 ved Kanonen rev det ene Friktionsrør af efter det andet, men Skuddet blev siddende i Kanonen. Vi maatte nu tage til Takke med det gamle Tændemiddel, Indrømning og Lunte; i en Fart blev hentet et Krudthorn i Magasinet, og en Lunte tændt. Nu gik Skuddet af, og man kunde høre den store Granat bruse igennem Luften over mod Kongshøj. »Vilde den nødig af Sted, saa gjorde den Virkning, da den kom«, sagde Nr. 1 ved Kanonen, som fulgte Granaten med Øjet til Maalet, og deri havde han Ret, thi man kunde se, at en af Fjendens Kanoner stod med Mundingen imod Himlen, og i denne Stilling, mente Jærnstøberen, kunde den ikke gøre os nogen stor Skade.

Vi vedbleve at skyde endnu en Tid, og Fjenden svarede os med enkelte Skud, men hans Kraft var øjensynlig brudt; han havde ikke længere Lyst til denne Spillen Langbold.

Efterhaanden sagtnede Ilden, og da Skydningen var aldeles ophørt, kom vor Kompagnikommandør, Hr. Kaptajn Sick, en elskelig Mand, og særdeles afholdt af alle sine Folk, over til os. »Naa«, henvendte han sig til Skansekommandøren, da han kom ind i Skansen, »det er jo gaaet Dem rigtig heldigt, det var rigtig bravt. De demonterede Fjendens 2 Kanoner, og en høj Officer med samt hans Hest styrtede til Jorden.« Vi havde ogsaa været heldige paa anden Maade, idet vi ikke havde en eneste Mand saaret. Det lod ikke til, at Fjenden med sit lettere Skyts havde Lyst til oftere at prøve Kræfter med os. Om Aftenen faldt Sneen i tætte Lag, og Vagtblussene lyste højt i Luften bag Kongshøj. Vore Vedetter stode den Nat tæt uden for Skansen; der taltes noget om, at en Storm af Østerrigerne var i Vente, men med Undtagelse af et enkelt Skud mellem Patrouiller svandt Natten roligt hen. I østlig Retning kunde man hen paa Formiddagen (5. Februar) se, at Fjenden kjørte Feltkanoner op; de vare øjensynligt beregnede paa at optage en Kamp med Batteriet paa Maage-Øen, som ligger ude i Slien, og hvis Kommandør var Overfyrværker Engell. Det blev snart opdaget fra Maage-Øen, hvad Fjendens Hensigt var, og han fik en varm Velkomsthilsen fra de 12-pundige riflède Kanoner, som der vare posterede. Fjenden gav Kvittering for god Modtagelse, men Maage-Øen var øjensynligt kommen dem

lidt paa tværs i deres Forehavende; thi efter hvad man kunde skønne, havde de endnu ikke faaet saa mange Kanoner placerede, som de ønskede, og ved et Par ankommende Kanoner blev Bespændingen for den ene bortskudt af Maagebatteriets Kanoner, og med en rasende Fart jog den anden bort for ikke at lide samme Skæbne. Men med det samme var ogsaa Fjendens Mod bortskudt; Kanonaden sagtnede af, og hen paa Eftermiddagen ophørte den aldeles.

Ifølge tjenstlig Ordre skulde Skansekommandøren ind til Byen Slesvig, og da Aftenskumringen begyndte at indtræde, vendte han tilbage. Da han kom til Skansen, satte han sig paa en Lavetblok, tavs og stille; det var øjensynligt, at han var i en noget oprørt Sindsstemning. Der spurgtes, om der var noget galt med Fjendens Bevægelser, om han var brudt igennem Stillingen. »Nej«, svarede han, »men vi skulle rømme Dannevirke! Alt Betjeningstøjet skulle vi have lagt øde, Ammunitionen udkastes af Magasinet, alt lægges øde, som kan lægges øde, med Undtagelse af en Kanon — den blev nærmere betegnet — hvortil der ventes Bespænding. Kl. 6 skulle vi være færdige til Afmarch.« Det var næsten, som om enhver blev fastnaglet til det Sted, hvor han stod; man saa paa hinanden, man saa paa Skansekommandøren; kunde man ogsaa tro, hvad han sagde? Mon han ikke var syg? Det kom saa uventet, og

det lød saa urimeligt; Fjenden var jo afslaaet overalt, hvor han havde prøvet paa at gennembryde Stillingen. Kommandøren gættede vore Tanker og gentog: »Det er sandt, Folk, hvor utroligt det end lyder. Og nu hurtig, men rolig og stille, at Fjenden ikke skal mærke Uraad.« Nu var al Tvivl forsvunden, og saa begyndte Ødelæggelsesværket. Det var med tungt Hjerte, at man slog Fornaglingssøm i Kanonerne. Opsatserne bleve slaaede af, Betjeningstøjet brudt itu og Krudttønder og de fyldte Granater kastede ud i Bustrup Dams Vande. Vort Tilbagetog gik igennem Store Dannevirke By til Lille Dannevirke Kro, hvor vi tilligemed mere Artilleri fra andre forladte Skanser skulde blive, indtil 3. Fæstningskompagni var samlet og Kaptajnen kommen. Vort Ophold her varede vel omtrent en Times Tid. Hist og her lyste Vagtblussene over de snedækkede Marker; Stilhed herskede overalt, en Stilhed, som under disse Forhold blev uhyggelig og trykkende, kun vare vore Maver noget urolige, de vilde slet ikke lade sig tilfredsstille med den Forklaring, at man i Krigstider har andet at bestille end spise og drikke. Vi havde næmlig ikke faaet anden Naturalforplejning udleveret i den Tid, vi havde boet paa »Sebastopol«, end hvad der velvilligt blev os meddelt af de forskellige Infanteriafdelinger, som skiftevis afløste hinanden, og det bestod i nogle Beskøjter, som de førte med sig

til eget Forbrug. Men under Krigsforhold vokser ogsaa Kammeratskabet og den indbyrdes Kærlighed inden for de forskellige Afdelinger frem til en næsten utrolig Grad, idet ingen kalder noget sit eget, men alt er til fælles bedste.

Endelig kom Kaptajnen med en Del Mandskab, og nu var Kompagniet samlet til Afmarch. Denne skulde, som før meldt, foregaa tyst og stille, og det var ikke vanskeligt at faa overholdt; thi de allerfleste Hjerter vare opfyldte af Mismod, Tvivl og bange Anelser over for, hvorledes alt dette hang sammen. Endnu en Gang søgte Øjet Dannevirkes Skanser, men Luften var diset, og man kunde ikke se andet end Vagtblussene, der stak stærkt af som store røde Pletter paa den snedækkede Jord.

Hen paa Aftenen naaede vi Isted Skov. Da vi vare komne et lille Stykke ind i Skoven, hørtes Hovslag bag os, og snart vare vi indhentedede af et Dragonregiment, som ønskede at komme os forbi, da de mente at kunne komme Vejen noget raskere over end vi. Der blev fra vor Side gjort Plads og Regimentet passerede. Det var den første Gang, vi bleve opholdte, men det blev ikke den sidste. Det varede ikke længe, førend vi naaede andre Afdelinger, og nu var Vejen besat paa hele dens Bredde. Andre Afdelinger naaede igen os, og Raabet: »fremad!« eller »lad os passere«, lød rundt omkring. Man kunde nu marchere ti å tyve

Skridt, saa igen staa stille i fem Minutter, stundom længere, stundom kortere Tid. »Hvad er der dog i Vejen?« raabtes der fra nogle. »Det er en Kanon, der ligger væltet med Bespændingen for«, lød Svaret. »Den maa skaffes til Side«. Fremad gik det atter nogle Skridt, derpaa igen Standsning. Hvad er der nu igen? Ja, nu var der ingen, der vidste det; Standsningens Aarsag var maaske nu over en Mil borte. Snart blev der ingen Spørgen mere, thi nu var man bleven fortrolig med, hvori Forhindringerne bestode; her laa en Kanon i Vejgrøften med et Par af Bespændingen spjættende med Benene, halvt døde. Saa en anden Kanon uden Forstilling, saa en Ammunitionsvogn, der et Par Heste liggende i Vejgrøften med ituskaaret Seletøj, men for udmattede til at kunne rejse sig. Hestene kunde ikke staa fast paa den isede Vej; jeg saa en Dragon gaa ved Siden af sin Hest, han havde trukket Støvlerne af og gik nu paa Hosesokkerne; derved opnaaede han bedre at kunne støtte sin Hest, thi selv for Mennesker var det meget vanskeligt at staa paa den spejlglatte Vej, og det hjalp noget til at holde Øjnene oppe; thi Søvn vilde jo stadig indfinde sig, ikke alene fordi vi vare udmattede, men i den Tid, vi havde staaet i Dannevirke-Stillingen, havde vi jo saa at sige ingen Søvn faaet.

Jeg havde før hørt Tale om Søvngængere, men altid troet, at dette, at gaa og sove, var

dog vist noget, som i Virkeligheden ikke lod sig gøre; men her fik vi at mærke, at med et søvnmanglende og udmattet Legeme kunde dette meget godt udføres. Man gik og sov, og man kunde godt holde Trit med sin Side-mand alligevel, som muligvis ogsaa sov, og man kunde vistnok endda stundom gaa et længere Stykke, — forudsat man da ikke faldt i Vejgrøften, — thi man kunde nok blive indviklet i vidtløftige Drømmerier. Jeg saa saaledes en Gang i Drømme, at jeg stod paa en skanse, jeg vidste ikke hvor; jeg saa ud over Egnen, og den var oversaaet af Tyskere; Kuglerne hvislede om os fra alle Kanter, og de Stormende begyndte at kravle op ad Brystværnet; jeg vilde drage min Sabel og hugge en i Hovedet, som vilde kigge over Brystværns-kronen, men med det samme faldt jeg i Vejgrøften, og jeg vaagnede. Saaledes gik det i en halvt sovende, halvt vaagen Tilstand. Var man sovende, kunde man se de underligste Ting, var man vaagen, ja, saa kunde man se lige saa underlige Ting. Øjet var ligesom dummet af Søvnløshed, det kunde ske, naar man saa hen over de blege Snemarker, at der for Øjet optaarnede sig de forunderligste Billeder.

To Underofficerer og jeg vare komne i Følgeskab og vi bleve enige om at holde os sammen, thi Mandskabet var adspredt og enhver søgte at komme af Sted, saa godt som

Forholdene tillode det; kun vidste vi alle, at Maalet for vor Vandring foreløbig var Flensborg Torv. Saa sidst paa Natten naaede vi en Kro, en Mils Vej syd for Flensborg, der var saa overfyldt af Soldater, at det saa ud til at være en Umulighed at komme ind ad Døren. Hvad der imidlertid fristede os til at prøve derpaa, var, at man kunde se enkelte iblandt Mængden, der holdt en Kop Kaffe i Haanden, saa højt de kunde række, for ikke at faa det spildt, naar de ikke holdt det til Munden. Vi prøvede paa at klemme os igennem den tætpakkede Menneskemasse i Retning af Udskænkningsbordet, som vi kunde skønne havde sin Plads henne i det ene Hjørne af Krostuen. Det lykkedes ogsaa at faa en Kop af noget, som vi havde meget ondt ved at afgøre hvad var, men vi kunde dog se, at det var sort, og mærke, det var varmt, og dette sidste kan have sin store Betydning ved Bedømmelsen af den Slags Varer en kold Vinternat.

Vort Ophold her tog ikke lang Tid, og da vi kom ud igen, kunde vi skimte den gryende Dag i Øst, og med den for Øje var det, som Søvnmanglen og Udmattelsen tabte noget af sin Indflydelse paa os. Vi fremskyndede vor March til Flensborg, det bedste vi kunde; vor Chefs Raab i Nattens Mørke, da han mærkede, at Kompagniét ikke længere kunde holde sammen: »Vi stille paa Torvet i Flensborg i Morgen Eftermiddag Kl. 2!« klang ofte i vore Øren.

Atter komme vi forbi en Dragon, der trækker sin Hest ved Tøjlen, selv gaar han paa Hosesokker, ofte er hans Hest nær ved at falde paa den spejlglatte Vej. Kl. 10 naaede vi Flensborg.

Kl. 2 var 4. Fæstningskompagni samlet paa Torvet. Vi skulde med Dampskib til Sønderborg, men skulde have nogle Kanoner med om Bord. Der blev en Smule Travlhed, thi nu hørte man Kanonernes Drøn ikke langt borte. Omtrent Kl. 4 vare vi klare til Afmarch ad den vaade Landevej. Forinden vi lagde ud i Fjorden, fik vi en saaret Dragon med os. Han havde faaet en Kugle gennem Hjælmen, men det var da ikke alene Hjælmen, der var saaret, men da han tog Hjælmen af, kunde man se, at Kuglen havde lavet en ret dyb Fure hen over Hovedets Overdel, og man kunde skønne, at havde den gaaet $\frac{1}{4}$ Tomme dybere, vilde han ikke have gjort Rejseselskab med os, men sandsynlig være gaaet over til »Ryes Brigade«.

Hen paa Formiddagen — jeg tror omtrent Kl. 11 — den 7. Februar lagde Skibet ind til Broen ved Sønderborg, hvor vi bleve landsatte. Her vrimlede det af Militær, saa det saa ud, som havde Byen ikke andre Indvaanere end dem med røde Kraver og Sidegevær. Vi bleve straks førte ud paa Landet paa en stor Gaard, som kaldes Ladegaarden og ligger et Kvarters Gang sydøst for Sønderborg. Da vi kom der, vare Forholdene omtrent de samme, som i Sønderborg; her laa 12. Feltbatteri, en hel Mængde

Fodfolk og Rytter i broget Forvirring imellem hinanden, vistnok et Par Tusinde Mennesker. Hvad der nu blev det værste, var at faa noget til Livets Ophold, thi Sønderborg blev udtømt for Levnedsmidler den første Dag, den modtog Armeen, ja i den Grad, at Soldaterne stode og skubbedes om, hvem der først kunde komme til at tage Brødene ud af Bagerens Ovn. Ligeledes gik det paa Ladegaarden. Der blev stillet Vagt ved Indgangen for at holde Soldaterne fra Kogestederne. Enhver var bange for, at han ikke skulde faa noget. Der blev kogt i store Grubekedler, men det forslog alligevel ikke til et Par Tusinde sultne Mennesker; nogle fandt Vej til Mælkestuen og drak sig noget Mælk, og hen paa Eftermiddagen søgte den store Masse op omkring i Udhusene for at finde et Natteleje. En af 12. Batteris Mandskab ved Navn Haar, en rask og uforsagt Karl, som var mig bekendt baade fra Hjemmet og fra Rekrutskolen i Rendsborg, kom hen til mig og sagde: »Hør, ved du hvad, jeg har været nede i Kostalden, den er dejlig varm, skulle vi ikke gaa derned?« Jeg mente, der var vel ikke noget Halm. »Jo«, sagde han, »jeg skal nok skaffe Halm, der staa flere store Halmstakke her uden for Gaarden. I Stalden staa Køerne med Hovederne imod hinanden og en Fodergang imellem, der kunne vi lægge noget Halm og have et prægtigt Natteleje.«

Haar fik da »reddet« et Par store Knipper

Halm og halet dem ind i Staldens Fodergang. Ude faldt Sneen i tætte Masser, og det føg, saa man, som man siger, ikke kunde se fra det ene Hushjørne til det andet.

Vi vare rigtig glade ved vort lune Natte-kvarter; vi lagde Halmen til Rette, bredte vore Tæpper derpaa, og skød Tornystren lidt op under Hovedet. Der var ikke Tale om at tage noget af Tøjet af, da vi jo ikke vidste, hvad Øjeblik vi bleve blæste ud. Men vore firføddede Naboer vilde ikke rigtig lade os Ro; thi da de vare færdige med deres sidst erholdte Foder, stak de Hovederne ind til os og begyndte ganske grundigt at bearbejde den Halm, vi laa paa, som om de vare bange, at vi skulde falde for trygt i Søvn. Imidlertid fik alle vore Bekvemmeligheder en brat Ende; der blæstes til Udrykning. Op sprang vi bægge to for at erfare, hvad der var paa Færde. Det var det Mandskab af 3. Fæstningskompagni, som laa her, der skulde ind til Sønderborg. Hvad mon vi skulde der? Ingen vidste det. Det føg endnu lige stærkt, og Sneen laa i høje Driver. Det tog ikke lang Tid at komme til Sønderborg. Vi bleve opstillede i Nærheden af Slottet, og her stode vi vel en halv Times Tid og ventede paa at faa at vide, hvor vi skulde hen. Endelig kom der Ordre paa, at »der var ingen Ting«, vi skulde, og vi kunde da marchere tilbage igen. Nu mente vi da at kunne faa Ro den Nat, og enhver søgte sin forladte Plads

paa Ladegaarden. Men der kom en Streg i Regningen. Vi havde vel næppe ligget fem Minutter, før vi bleve blæste ud igen, og atter hed det »ned til Sønderborg«. Der blev gjort Holdt ved Kongebroen, og nu lød Ordren, at vi skulde ud i Dybbølstillingen. Da vi kom op i Nærheden af Dybbøl Mølle, blev der atter gjort Holdt, og der blev sendt en Mand ind paa Dybbøl for at faa at vide, hvilken Skanse vi skulde til; imedens gik nogle af Mandskabet ind i et Hus, som laa ved Vejen, andre lagde sig ned i Sneen. I Huset var der ingen civile Mennesker at finde, men midt i Stuen stod et stort Kar, hvori der var en lille Rest Øl paa Bunden; for øvrigt saa det ud til, at her i den nærmest foregaaende Tid ikke havde hersket nogen særlig udpræget Sparsommelighed, thi Øllet flød hen ad Gulvet. Da en Tid var gaaet, kom endelig Ordonansen tilbage, medbringende den Besked, at vi skulde melde os i Skanse 6. Herfra blev jeg afsendt med en Deling paa en Snes Mand — eller maaske nogle flere, jeg husker det ikke saa nøje — som skulde afgives til Skanse 9. Det var Midnat, da vi marcherede fra Nr. 6. En af de Artillerister, som havde ligget til Tjeneste paa Dybbøl og ikke været med ved Dannevirke, altsaa kendt med Terrænet her, skulde være vor Vejviser. Han mente ogsaa at være godt hjemme i Forholdene og vilde desaaarsag gaa den nærmeste Vej til Skanse 9. Men da vi

havde gaaet en Tid, syntes det mig, at Terrænet saa mig noget dalagtigt ud; vi kom til et stort Hegn, og jeg mente, at i Nærheden af Skanserne maatte Hegnene være sløjfede. Jeg spurgte ham da, om han var sikker paa, at vi ikke toge fejl af Vejen; han svarede da, at »nu var det næppe nok, han vidste Besked, da det føg saa stærkt, og alting var ligedan.« Nu vidste jeg Besked næmlig, at han var »vild«, og vi andre vidste ingen Vej, hvad jo omtrent betød det samme. Jeg gav ham Ordre til at følge vore Fodspor saa langt tilbage, til han kunde retlede sig i Forholdene og saa komme igen og vejlede os.

Han gik men kom ikke tilbage. Nogle af mine Folk lagde sig ned i Sneen i Læ af Hegnet; jeg advarede derimod, da man i den forvaagede Tilstand, hvori vi vare, let kunde falde i Søvn, men det hjap ikke. Selv gik jeg og stampede lidt omkring og spejdede efter vor Afsending. Endelig saa jeg et Menneske gaa hen over Marken paa tværs af det Spor, ad hvilket vi vare komne. Paa denne Tid af Natten og i det forrygende Vejr, kunde man ikke godt tænke sig andet end, at det maatte være en Soldat, maaske en Ordonans, der skulde til en eller anden Skanse. Vi besluttede at følge efter ham. De, der havde lagt sig i Sneen, vare allerede faldne i Søvn, og vi maatte raabe og ruske dygtigt i dem for at faa dem vaagne.

Vi ilede efter Manden over Marken, men før vi tænkte derpaa, var han forsvunden for vore Øjne. Vi ilede fremad i den Retning, han var gaaet, for om muligt at indhente ham, men opdagede da, at vi stode foran en stor Skanse, gennem hvis Barriereport han var forsvunden, og det var ganske rigtigt, som vor første Vejviser sagde, at »alting var ligedan«, thi hvor man vendte Øjet hen, opdagede man kun Sne. Vi skyndte os da ind i Skansen, hvor jeg meldte mig med Mandskab til Skansekommandøren, som gav os Lov til at gaa ind i Blokhuset. Her traf vi Kammerater af Infanteriet, og skønt her hverken var Halm eller Hø, men Storm og Sne havde fri Indgang og Udgang til alle Sider, saa var her dog bedre end paa den vilde Mark. Vi lagde os paa Brisken, skød Tornystren lidt op under Hovedet og sov straks ind. Jeg sov som en Sten til den lyse Dag og vaagnede ved Raabet: »Kongen er herinde i Skansen!« Jeg kom da paa Benene, men jeg var saa stivfrossen, at jeg næppe kunde gaa. Kongen med Adjutant stod henne i Fronten af Skansen med Kikkert og saa ud over Terrænet. En Infanterikorporal havde faaet Infanteriet opstillet; Skansekommandøren var gaaet hen til en anden Skanse, og jeg fik nu ogsaa Artilleristerne opstillet. Straks derpaa kom Kongen og passerede imellem Geledderne, hvis det ellers kan kaldes Geledder, naar der staar nogle Karle i Uniform ved Siden af hin-

anden; for husker jeg ret, saa var der ikke Tale om nogen Retning hverken til højre eller venstre. Vi saa unægtelig noget medtagne ud og vare det ogsaa, og det kunde Hs. Majestæt ogsaa nok se, thi da han var passeret os forbi sagde han: »Ja, det har været en stræng Tur for jer, men jeg haaber, I ville holde ud, om ogsaa det skulde vare lidt endnu.« Derpaa vendte han sig til Officeren, som ledsagede ham, og sagde: »Disse Folk skulle have en Skilling til en Snaps, vil De give dem en?« Denne tog sin Pengepung op og rakte Infanterikorporalen 10 Kroner. Derpaa bød Kongen os hilsende Farvel. Jeg mindes ikke, at vi gjorde Honnør for Kongen, i alt Fald var det grumme ufuldkomment, det havde vi nok glemt, udmattede og svækkede, som vi vare baade paa Legeme og Sjæl; men det var en kærlig Følelse for vor Konge, som i dette Øjeblik rørte sig og kom ret til Live i vore Hjerter. Vi havde faaet et bestemt Indtryk af, at vor Konge følte for og led med os. Det var, ligesom dette gik igennem alle Hjerter, thi det lød fra mange Munde paa een Gang: »Hans Majestæt skulde dog haft et Hurra«, og med det samme lød der et »Kongen leve«, og saa et nifoldigt Hurra, der rungede ud over Egnen. Kongen var da naaet frem til Barriereporten, men vendte sig atter om imod os og, idet han takkede, sagde han os tillige et Par kærlige og opmuntrende Ord. Jeg har anført dette, fordi det synes mig at af-

spejle et saa smukt Forhold; thi her var saa at sige kun Menigmænd til Stede, ikke engang Skansekommandøren, saa her var det udbragte »Leve« ikke befalet, men et rent og skært Hjerteforhold.

Om Aftenen bleve vi igen afløste og kom i Kvarter i Sønderborg; og nu havde vi ogsaa god Trang til en Nats Ro. Efter to Dages Forløb, d. 10. Februar, havde jeg Vagt paa Skanse 5. Paa denne Dag havde Fodfolket en 2 Timers Fægtning ved Tørvemosegaard og Ragebøl, hvor Preusserne dreves tilbage, og dermed var Kampen om Dybbøl Stilling indledet. Om Aftenen afløstes jeg af en svensk Sergent, hans Navn kan jeg ikke huske, men jeg ved, at hans Blod siden randt for den danske Sag.

Da en Tid var gaaet, bleve Kommandører og Mandskab fast ansatte ved bestemte Skanser for at gjøre sig vel kendte med de Pladser og de Forhold, fra hvilke de skulde modtage Fjendens Angreb; og jeg for mit Vedkommende blev da ansat paa Skanse 2, hvor Løjtnant Ancker var Skansekommandør.

Her blev meget Arbejde at udføre, da Skansen ikke var i fuldkommen Forsvarsstand. Vi bleve nu ikke afløste, men et Brædeskur eller »Barakke« blev snart bygget, og her fik vi os meget hyggeligt indrettet med Brædegulv langs ad Midten af Skuret og Halm langs med Siderne, hvor vi kunde have vore Sovepladser.

Vi fik nu ogsaa regelmæssig Naturalforplejning udleveret samt store Ellevemands Kogekedler, hvori den kunde tilberedes. Skansekommandørens Vagthytte var anbragt tæt ved Indgangen til Skansen. Bag ved Skansen og ikke langt derfra laa en Gaard, som beboedes af flinke og brave Folk, hvor vi kunde faa Kaffe og — det meget vigtige — Tobak. Skansen var anlagt i en Sekskant, med Grave udenom, i hvis Bund der blev nedsat Palisader. Skansen var monteret med 10 Stkr. Kanoner. I Fronten med 2 84-pd. og 4 12-pd. Granatkanoner og i Flanken mod Broager 2 Kugle- og 2 Granatkanoner.

I Midten af Skansen stod et Blokhús, ca. 30 Alen langt og 10 Alen dybt, bygget af svære 16 " tykke Bjælker; ligeledes var i Skansen en stærk, muret Brønd med udmærket Drikkevand. I Hjørnet mellem venstre Flanke og Fronten laa Krudtmagasinet, og i det modsatte Hjørne, paa højre Side af Blokhúset, var Fyldemagasinet, hvor Granaterne opbevaredes, anbragt. Bægge Magasinerne havde omtr. 1¹/₂ Alen tyk Cementmur og der uden om et meget tykt Jordlag. Der var et tyndere Jordlag oven paa Blokhúset, men da vi havde et skarpt Øje med Broagerland, og Løjtnant Ancker snart mærkede Fjendens Hensigter, at det var Meningen, vi skulde angribes i Flanken fra Gammelmarks Højderne, satte vi nu alle Kræfterne ind paa, om det var muligt at faa

Blokhuset gjort bombefast, da det jo nok kunde have sin Betydning, særligt for Infanteribesætningen. Desaarsag kjørtes der Jord op oven paa Blokhuset, indtil en Tykkelse af 10 a 12 Fod, og ligeledes paa den Side, der vendte imod Broager.

Her — forinden Kanonaden begyndte — forefaldt der nu mange, smaa morsomme Scener, og Mandskabet levede sig sammen, saa de snart betragtede sig som Fostbrødre, der skulde staa og falde med hinanden.

Som et lille Fingerpeg paa det Forhold, der herskede i Besætningen, skal jeg blot fortælle en lille Tildragelse. Vi havde en Konstabel, som ikke var kommen rigtig vel over Tilbagetoget fra Dannevirke. Hvad der var i Vejen med ham, husker jeg ikke rigtigt; men han blev dømt i en Krigsret og skulde have nogle Timers Krumslutning. Med Undtagelse af lidt Særhed havde han opført sig ret ordentligt hos os, og af de nogle og tresindstyve Mand, som vare Skansens Artilleribesætning, var der ingen, som havde noget imod ham, hvorimod de alle sammen havde meget imod, at det skulde kunne siges, at der blandt Skanse 2's Mandskab var nogle, som vare blevne straffede. Desaarsag blev der opført en lille Komædie. Der blev Enighed om, at han skulde nægte at modtage Straffen godvilligt. Jeg fik Befaling af Skansekommandøren til at spænde ham krum, og da jeg kom med Bøjlerne og

sagde til ham, at nu skulde han jo saa lægge sig ned og have Bøjlerne paa, sagde han: »Nej, saa vil jeg hellere skydes«, og da jeg ikke havde Ordre til at tage ham med Magt, gik jeg hen og meddelte Skansekommandøren det passerede. Denne trak noget paa Smilebaandet ad dette, at Manden hellere vilde skydes end spændes krum, men spurgte dernæst, om han havde god Forstaaelse med det øvrige Mandskab, og om han ellers skikkede sig ordentligt. Hertil svarede jeg ja, og at det tilmed var mig bevidst, at alt det øvrige Mandskab nødig vilde, han skulde straffes. »Nu ja«, sagde Løjtnant Ancker, idet han saa over imod Broagerland, »det varer maaske ikke mange Dage, inden han kan faa sit Ønske opfyldt. Vi kunne jo gjerne prøve at lade ham gaa.«

Den 2. Marts angreb Fjenden vore Forposter og kastede dem tilbage imod Dybbølstillingen. Da de kom indenfor Kanonskuds Afstand, blev Kampen temmelig haard; Løjtnant Ancker gik oppe paa Traverserne og spejdede ud efter Fjenden, om han ikke snart nærmede sig, saa vi kunde komme til at bruge vore Kanoner. Men vi nøde ikke den Ære den Dag; thi da Kanonerne fra Stillingens højre Fløj begyndte at give et Ord med i Laget, trak Fjenden sig tilbage. Han kunde formedelst Jordbundens Opblødthed endnu ikke rigtig gøre Brug af sit Artilleri. Kampen varede vel et Par Timer, og vore indtoge igen deres gamle

Stilling ved Ragebøl. Infanteriet, som havde haft Stilling i Skanserne for om muligt at modtage en Storm, gik nu atter tilbage til deres Arbejde i Løbegravene, og vi begyndte igen paa vor Skanses Udbedring.

Vi havde blandt Skanse 2's Mandskab nogle meget gode Sangere, og det var ikke saa sjældent, naar Vejret var smukt, og Dagens Sysler vare endte, at de i Aftenstunden samledes inde i Skansen og sang nogle flerstemmige Sange, og der samledes da i Reglen en ikke saa ganske lille Tilhørerkreds omkring dem. Jeg mindes endnu meget godt, at navnlig Sangen: »Fred hviler over Land og By« ofte blev sunget firstemmigt, og at den lød meget smukt. Og det var ikke alene før vi begyndte at slaas med Tyskerne, men ogsaa efter, naar det undertiden var en smuk stille Aften, og der ellers var nogenlunde Ro i Forholdene.

Den 12. om Aftenen kom der to 12-pd. riflede Kanoner ud i Skansen, ført af Korporal Hansen af 4. Batteri, en dygtig Underofficer, der tillige med en anden modig ung Mand, Korporal August, i de første Kampdage skiftevis assisterede i Skansen; senere bleve de ansatte i andre Skanser, Hansen i Skanse 5. Hansen og Løjtnant Ancker stode i et noget kammeratligt Forhold til hinanden, de havde nok faaet en Del af deres Uddannelse samtidigt paa Underofficerslevskolen i Kjøbenhavn.

Den 13. Marts om Eftermiddagen, omtrent Kl. 5, faldt det første Skud imod Broager. Det havde Fjenden maaske næppe ventet, thi da den første Granat sprang derovre paa Skrænten, fore de op ad Bakkerne, som om Han med Hestefoden havde Lov til at tage den sidste. Vi gjorde 3 Skud med hver Kanon og rettede dem derpaa ind til Natten, i hvilken vi afsendte et Skud omtrent i hver Time for at forstyrre Fjenden i hans Arbejder. Denne svarede os ikke. Om Morgenen Kl. 6 holdt vi inde med Skydningen, vi kunde ikke opdage nogen Virkning af vore Skud, tværtimod forekom det os, at Fjendens Arbejde var skredet fremad paa Batteriet paa hans venstre Fløj, thi andre havde vi endnu ikke opdaget. Om Morgenen den 15. opdagede vi, at Fjendens Arbejder vare skredne rask fremad, og at han, saa vidt vi kunde skønne, allerede havde 3 Batterier færdige. Vi vedbleve at sende ham enkelte Skud om Formiddagen til henimod Kl. 11, da vi holdt inde; men vi indsaa nu ogsaa, at det ikke vilde vare længe, inden de vilde besvare vor Høflighed, thi man kunde nu se, at der kørtes Feltbatterier op imod os i en lille Kratskov paa en Bakke paa deres højre Fløj.

Kl. 12 $\frac{1}{2}$ kom det første Skud fra Broager. Vi var alle samlede i Barakken og sad i smaa Klynger omkring vore Kogekedler, hvis Laag vare fyldte med Grønkaal, men vi fik andet at bestille, end søbe Kaal. Det første Skud æn-

sede vi ikke stort, om det end klang os lidt fremmed i Ørene. Vi troede nemlig, det var Løjtnant Ancker, som jo opholdt sig i sin Vagthytte ved Broen, der var gaaet ind paa Batteriet og havde fyret een af Kanonerne af, som stode ladte. Dette Skud var rettet mod Skanse 1 og ramte Skorstenen paa dennes Krudtmagasin, men straks fulgte det næste, som gjorde os lysvaagne. Granaten faldt nogle faa Skridt neden for vor Barakke, og Stumperne sloge igennem Bræderne ind imellem os, men dog gjorde disse ingen anden Virkning, end at de fremkaldte nogle Vittigheder hos enkelte, men i det hele en stærk urolig Bevægelse. »Naa, nu faa vi nok strøet Krydderi paa Maden«, sagde en Konstabel ved Navn Bie. »Hvad behager? Saadanne Stumper! Jeg tror ved den levende Bismarck, at selv Halmen ryster; saa, nu er det nok paa Tiden at lette; naa, I riflede*) Konstabler, nu skulle I ud af Hytten, for nu springer min Kogekedel snart i Luften!« I det samme ramte en Granat Hytten og sprængte Bræderne, saa de hang ned fra begge Sider. Ud fore dens Beboere næsten oven paa hinanden. Nogle fik Tornystrene med, andre ikke; nogle manglede Lædertøjet, andre Brødposerne; atter andre gik i Trætøfler

*) Siden vi fik riflede Kanoner ud i Skansen, var det blevet Skik, at alt, hvad der duede noget, kaldtes »riflet«.

og fik ikke Tid til at tage Støvlerne med. Løjtnant Ancker stod i Barriereporten og brølte med Tordenrøst: »Mandskabet til Kanonerne!« At udføre denne Kommando tog ikke lang Tid, enhver vidste sin Plads og sit Arbejde, ogsaa de, som var ansatte ved Magasinerne, og nu begyndte vi at optage Kampen med Fjenden, og svarede med de faa riflede Kanoner vi havde til Raadighed; ogsaa en 84-pd. »svær« Granatkanon, som stod paa en saakaldet Slæde, blev drejet om i Flanken imod Broager.

Kampen blev fra nu af meget hidsig; vi fik Vished for vor Formodning om Fjendens forsænkede Batterier, som vare anlagte paa de høje Skrænter ved Vemmingbund, og desuden fra tre forskellige Steder fra Feltkanoner til højre i Kratskoven. Hvor mange Kanoner, Fjenden havde i Ilden, ved jeg ikke saa nøje, men han havde sikkert mindst 10 riflede og omkring ved 20 Feltkanoner. Der blev et Bulder, som er vanskelig at forestille sig for hvem, der ikke selv har hørt eller set noget lignende. Kanonerens Drøn, saavel fra vore egne som fra Fjendens Skyts, Skraldet fra Granaternes Sprængning, alt gik som en rullende Torden, saa vældig, at man næppe kunde høre Kommandørernes Raab. Det stormede tilmed dygtigt af Sydvest, saa vi fik Røgen lige i Ansigtet. Fjendens Granater rodede op i Skansen, saa Jorden fløj højt i Vejret, og undertiden halvt begravede de to Artillerister

ved Kanonen, som stod nærmest ved Brystværnet.

Vi fik nu ogsaa at se, hvilken Beskyttelse vort saa vel tilpakkede Blokhús kunde yde. I dette opholdt der sig nemlig et Kompagni Infanteri og de Artillerister, som ikke i Øjeblikket vare tagne i Brug. Vi havde troet det nogenlunde sikkert, da vi ved ihærdigt Arbejde havde faaet opført et nogle Fod dybt Jordlag for den Side, som vendte mod Broager. Men for at betegne, hvilken umaadelig Anslagskraft Fjendens Granater havde, skal jeg blot endnu gøre et Par Bemærkninger. Et saadant Blokhús bestaar jo, som før meddelt, af svære Bjælker, staaende lodret, den ene tæt ved Siden af den anden, og saaledes dannes baade Siderne og Enderne. Men vandret hen ad Siderne, midtvejs mellem Jorden og Bjælkedækket, er der atter lagt fire Bjælker oven paa hinanden, som er fastholdt ved Jærnkramper, hvis Tykkelse var som temmelig svære Vognhjulsringe. Her ramte en af Fjendens Granater en saadan Jærnkrampe, og efter at have spadseret de 4000 Alen over Vemmingbund og igennem det Jordlag, som vi havde fyldt op foran Huset, var den dog i Stand til at trænge igennem denne og de to Bjælkelag ind i Blokhúset, hvor den sprang med det samme, dræbte en Løjtnant Voldby og saarede 5 Mand, deriblandt en Kommandersergent. Voldby havde faaet en

Stump i venstre Bryst og var øjensynlig død med det samme.

Kampen havde vel nu varet en Times Tid. Infanteriet og Reservemandskabet kom nu ud af Blokhuset og om bagved, hvor der var bedre Dækning. Fjenden satte al sin Kraft ind paa at bringe os til Tavshed. Granaterne kom nu fra Broager i hele Selskaber paa 10 à 12 Stkr. ad Gangen. »Jeg tror«, sagde en lun Konstabel, »at skal det blive saadan ved, saa gaar der lld baade i Himlen og i min Visker, for Kanonen er nu snart saa varm, at man ikke kan holde en Haand paa den.« Hen paa Eftermiddagen tog Stormen til, og Krudtrøgen, som slog os lige i Ansigtet, sværtede Betjeningsmandskabet, saa de saa ud som Negere, da vi mellem Kl. 3 og 4 sagtnede af med Skydningen og omsider holdt helt inde. Da Fjenden mærkede, at vor Skydning blev mere langsom, begyndte ogsaa han at slaa koldt Vand i Blodet; han havde maaske nok mærket, at han ikke kunde bringe os til Tavshed paa en Studs alligevel, og Kl. mellem 4 og 5 holdt han inde, paa enkelte Skud nær, som vedbleve hele Natten.

Skansen saa nu skrækkelig ud; noget Stakit, som var opsat mellem Enden af Blokhuset og Skansevolden, var skudt saa smaat som Kakkellovnsbrænde. Jeg tillige med et Par af Mandskabet gik hen i Brædeskuret for at se, hvorledes det stod til der, jo det var rig-

tignok bleven en fin Lejlighed! Bræderne hang ituskudte ned fra bægge Sider, der var fri Fart tværs igennem Hytten; et Under var det, at den ikke allerede var i Brand, thi henne i det ene Hjørne laa en Tornyster og dampede, den var der skudt Ild i, og dens Indhold var halvt opbrændt. Min Brødpøse hang paa et Søm, den var Bunden skudt af, og Smørdaasen, — hvis Indhold sad sprøjtet rundt paa Bræderne, var slaaet sammen til en uformelig Klump; af min gode Hornske var kun Koppen at finde, Skaftet var en preussisk Granat løben bort med. »Naa, de have vel ment, at naar de forbyde os Kogningen, saa have vi heller ingen Brug for Skeer, og det er der jo god Mening i«, bemærkede en Konstabel. »Nej hør, ved du hvad Bismarck«, sagde Bie, da han opdagede sin brændende Tornyster, »slaas vil jeg nok, men, ved mit venstre Kraveben! gaa som et Fugleskræmsel med en saadan Tornyster, det vil jeg ikke.« Vi fik det af Tøjet, som var ubeskadiget, samlet ud af Hytten og hen i Skansen, men vi vare næppe komne inden for Porten, før der kom en Granat fra Broager, der slog ned i Skansen og oversprøjtede os med Jord. Bie sank i Knæ; den kom ham lidt uventet; hans Tanker vare maaske i dette Øjeblik vandrede en lille Tur til Hjemmet, og nu, da det var begyndt at blive mørkt, fløj Gnisternerne fra Sprængladningen noget blendende om Øjnene; tilmed maa vi vel ogsaa helst for

Sandhedens Skyld tilstaa, at vi endnu ikke vare saa meget dristige ved Situationen. Jeg i det mindste syntes, at skulde det blive saadan ved, som det havde gaaet den Eftermiddag, saa var det umuligt, at der kunde komme nogen levende derfra, thi at der ikke var blevet flere skudt den Dag, syntes mig et stort Under.

Nu blev der udstillet en Avertissementspost i Læ af Krudtmagasinet; det vil sige en Post, der skulde have Øjet uafbrudt vendt imod Broagerland, og naar han saa Ilden flyve ud af Kanonerne derovre, skulde han raabe »Broager dæk!« og naar dette Varselsraab lød, vidste enhver, hvor han skulde søge Dækning. Vi havde den Dag faaet omtrent 700 Granater ind i Skansen, saa de kunde nok pille omkring i Traverserne.

Et Kompagni Infanteri blev nu afgivet til under Ingeniørernes Ledelse at arbejde paa Istandsættelsen af Skansen, dels for at deltage i Arbejdet og dels for at anvise de mindre kyndige. Alt gik nu flinkt fra Haanden; nogle kørte Jord ind i Skansen med Trillebør, andre fyldte Sandsække, atter andre vare Haandlangere, d. v. s. de langede Sandsækkene op paa Brystvænet og op paa Krudtmagasinet, fra Haand til Haand; nogle lagde saa Sandsækkene og Jorden til Rette. Frostklumper vare ikke gode, »for«, sagde Bie, »dem kunde Granaterne sætte til Vejrs, og saa kunde de gerne

falde ned og gøre et Menneske Fortræd, og deri kunde han gerne have Ret. Skansen var som oversaaet med Mennesker baade indvendig og udvendig, ikke ulig en Myretue — efter stor Maalestok, — i hvis Top, der er en stor Fordybning. »Broager, dæk!« lød det nu fra Avertissementsposten. Det virkede som et elektrisk Stød over hele Skansen. Som trukken af en Snor var hver Mand paa sin Dækningsplads. Et Øjeblik Stilhed, saa stille som i et Gravkammer, saa Drønet fra Kanonen, derpaa en brusende og hvæsende Lyd i Luften, nu havde vi Granaten; den tørnede imod Fyldemagasinet, sprang med et vældigt Brag, dens funkende Gnister oplyste et Øjeblik hele Skansen, og dens Stumper surrede omkring derinde med en Brummen, ikke ulig en Skarnbasses ved Sommeraftenstid, naar man tænker sig denne Lyd nogle Gange fordoblet i Styrke. — Men man maa nu ikke tænke, at dette tog saa lang Tid, som at læse disse Linier; saa snart Granaten var sprungen, var enhver Mand igen paa sin Arbejdsplads, og nu gik alt igen som en Maskine, hvis Hjuls Takker gribe ind i hinanden. Jeg spurgte undertiden en eller anden, hvad de tænkte paa, naar der blev raabt »Broager, dæk«? Ja, det var et Spørgsmaal, som de fleste ikke saadan vare for at give noget Svar paa. Nogle sagde, at de tænkte paa ingenting, andre, at nu havde vi snart Granaten. Men kom man til en mere fortrolig

Samtale om dette Spørgsmaal, og vedkommende mærkede, at han kunde blive vel forstaaet, saa blev Svaret i Reglen: »Mine Tanker søgte Vorherre, og saa tænkte jeg paa Danmark og mit lille Hjem deri.«

Arbejdet gik rask fra Haanden, det ituskudte Materiel erstattedes med nyt; Kanonbriskerne udbedredes, og omendskønt Fjenden sendte os en Granat eller to i hver Time, saa var dog Skansen hen paa Natten istandsat saaledes, at den igen havde sit oprindelige Udseende. Skanse 1 var bleven bragt til Tavshed efter at have vekslet nogle enkelte Skud med Fjenden, idet den blev saa overdænget med Granater, at Skansen lignede en Grusbunke. Skansekommandøren derfra kom op i Nr. 2 om Aftenen og fortalte lidt om, hvorledes det stod til dernede, og blandt andet, at en Granat havde truffet i hans Vagthytte og ramt Kakkellovnen, saa den af bare Forskrækkelse gjorde halvt højre om.

Om Morgenen, da det gryede ad Dag, holdt Fjenden aldeles inde med Skydningen. Vi stode nu og betragtede hans Batterier, hvoraf kun de to vare fuldt færdige, det tredje var gravet ned i Jorden, men vi kunde se Kanonmundingerne, og et fjerde længere til højre var under Arbejde og snart færdigt. Hvad mon denne Dag vilde bringe? saa tænkte mange Hjerter.

En Konstabel J., en rask Gut, kogte os en Potte Kaffe, foruden dette lød vor daglige

Spiseseddel nu paa Brød og stegt Flæsk samt Brændevin eller gammel Rom. At faa Flæsket stegt kunde til sine Tider nok foregaa i den Side af Skansegraven, som ikke vendte imod Broager; dog kunde det ogsaa nok ske, at der kom en Granat og fyldte Panden med Jord. Brændsel manglede vi ikke, det sørgede Preusserne for at slaa i Stykker til os i tilstrækkelig Mængde. Da vi havde drukket Kaffe, — vi havde ingen Fløde, men Sukker havde vi nok af — og faaet noget at spise med enkelte Snapse til — ikke mange, vi drak os ikke fulde paa Skanse 2 — thi, som Ordsproget siger, »uden Mad og Drikke duer Helten ikke«, men med disse følte vi os dog ogsaa nu noget oplivede, syntes vi ved os selv, at nu kunde vi nok tage en Tørn med Broager-Batterierne igen, om saa skulde være.

Under alt dette var der stadig een paa Udkig efter Broager; den Post gik skiftevis mellem Mandskabet. Vi betragtede Fjendens Stilling med vore Kikkerter og opdagede, at han havde bortkørt sine Feltbatterier. Omtrent Kl. 9^{1/2} lød det atter fra Avertissementsposten: »Broager, dæk!« Mandskabet kom nu til Kanonerne i en Fart, og Kampen begyndte med fornyede Kræfter. I Løbet af Natten havde vi faaet to riflede Kanoner, en 12-pd. og en 4-pd., ind i Skansen. I Førstningen veksledes omtrentlig Skuddene, men efter en Times Kanonade blev det heftigere og heftigere, og

Kl. 1 skødes kanonvis med venstre Flanke af Batteriet. Nu fik de endelig Held til at skyde Ild i vor Barakke, men heldigvis bar Vinden ikke paa os, saa Ilden og Røgen gjorde os ingen Fortræd.

Vi kunde nok mærke, at Fjenden havde kørt sine Feltkanoner bort, thi vel var det en stærk Kanonade, men det var da ikke i den Grad en Overdængning som den foregaaende Eftermiddag. Vi havde den Dag haft Lykken med os. Kanonaden ophørte mellem Kl. 3 og 4. Vi havde ikke een eneste Mand saaret, kun var der nogle Eger paa 2 Lavethjul slaaet itu, og Brisken ved højre Fløjkanon var aldeles skudt i Splinter. Blokhuset havde naturligvis ogsaa lidt en Del, men den Dag stod Reserve-mandskabet og Infanteriet bag ved det og var saaledes nogenlunde i Sikkerhed. Da Kanonaden var ophørt, gik Løjtnant Ancker ned i sin »Vinkælder« (Krudtmagasinet) og hentede 2 Flasker gammel Rom, som Betjeningsmanskabet skulde dele. Medens dette foregik, gik han omkring og talte opmuntrende til en og anden, og bad, at han altid maatte se den samme Flid, den samme Koldblodighed og Opmærksomhed, som havde mødt ham den Dag. »Broager, dæk!« lød det fra Avertissementsposten, Granaten ventede for længe, men vi hørte noget, ikke uligt en Vildands Flagren i Luften; vi saa over imod Broager, atter et Skud, og nu kunde vi ikke alene høre Grana-

tens Flagren, men ogsaa se den sejle gennem Luften ind imod Sønderborg. »Naa saa det var Meningen,« sagde Ancker. »Ja, saa maa vi vel hellere indbyde ham til Aftensmad.« Og med det samme sendte vi ham en Salve fra fire Kanoner. Han sundede sig lidt derpaa, men snart fik vi Svar paa Tiltale. Vi fik en halv Times Kanonade, men Sønderborg slap for videre Ulemper den Dag. Samme Dag angrebe Preusserne vore Forposter ved Ragebøl, men uden noget videre Udbytte. Om Aftenen fik vi atter en Afdeling Infanteri, der i Forening med nogle Ingeniører hjalp os med Skansens Udbedring og med at istandsætte vort sønderskudte Materiel. Om Natten bleve to Mand saarede af Granatstumperne.

Den 17. om Morgenen saa Skansen nok saa pyntelig ud. Den rolige Morgenstund var os undertiden noget pinlig, især naar Tiden nærmede sig, da vi skulde begynde at slaas; om ogsaa enkelte kunde komme med nogle Vittigheder, det vilde ikke rigtig bide paa. Det kunde jo nok ske, der kunde komme Spørgsmaal som saa: »Jeg kan ikke vide, hvem af os der skal være skudt inden Aften;« dog ved jeg ikke mere end een, der var rigtig bange for Preussernes Granater, et rigtig godt Menneske, rigtig afholdt af sine Kammerater, men naar hans Tur var at være i Skansen, fik han ogsaa altid Lov til at være i Fyldemagasinet, ved at bytte med een af sine Kammerater, og havde

da sin Plads ved Udlevering af Granaterne. Som sædvanlig kom det første Skud fra Fjenden omtrent Kl. 9^{1/2}, og snart var der fuld Gang i Spillet; alle Skrupler vare som bortblæste, og Vittigheder løde om Kap med Granaternes Sprængning. En Flaske Rom, som spadserede omkring mellem Kanonerne, gjorde ogsaa en vis Virkning. Konstabel Bie rakte den til sin Side-
mand med de Ord: »Jo, den er riflet. Hør, riflede Konstabler» — saaledes kaldte han Mandskabet af 4. Batteri, som var kommet med de riflede Kanoner — «ville I ha' en riflet Snaps, saa faa I selv drikke den. Og nu paa'en igen! Nu skulle vi give Salut for Prins Karl.» Vi sparede nu hverken paa Fjendens eller vore Granater, men han havde ogsaa god Næne til os, thi han sendte os den Dag mellem 5 og 600 Granater ind i Skansen. Da Kampen havde varet et Par Timer, skød Fjenden Ild i en Gaard, der laa noget bagud fra Skansen; den stod nu i røde Flammer. Det gjorde os ondt, for det var saadanne nogle rare Folk, der boede. De havde dog vist ikke selv gjort anden Regning, end at saadan vilde det nok gaa med Tiden. Nu begyndte der at falde Skud fra Skanserne paa højre Fløj. »Saa,« sagde en svensk frivillig ved Navn Hammerstrøm, »der er, ta' mig tusan ildsprudende Bjerge, heller ikke andet end Ufred at spørge i disse Kanontider.«

Anden Division under General du Plat foretog en Rekognoscering over Ragebøl, men var uheldig og blev slaaet tilbage ind imod Dybbøl-Stillingen, og nu kom det til en heftig Kamp over hele Linien. Snart trængtes vort Infanteri saa langt ind imod Skanselinien, at Broager-Batterierne rettede deres Kanoner paa langs ad Kæden. Vi havde den største Lyst til at sætte vore Frontkanoner i Gang, men vi kunde ikke rigtig se eller bedømme Fjendens Stilling formedelst et Højdedrag, der laa et Par Tusinde Alen foran vor Skanse. Vi indskrænkede os da til af alle Kræfter at beskyde Broager-Batterierne for om muligt at holde dem i Skak. Vort Infanteri stormede Dybbøl By flere Gange, tog den til Dels, men kunde ikke holde den, og Enden blev, at Preusserne beholdt Ragebøl, Dybbøl og Avnbjærg. Mellem Klokken 5 og 6 var alt omtrent roligt paa enkelte Skud nær, som nu snart vedbleve stadigt.

Konstablen, som i sin Tid hellere vilde skydes end have Krumslutning, forvoldte os undertiden nogen Ekstraøvelse. Han havde faaet Smag paa at samle op af Fjendens Bly og bære det med ind til Sønderborg, hver Gang han blev afløst. Mandskabet blev nu, siden vi havde begyndt at slaas, afløst hver anden Dag. Desaaarsag gik han hver Eftermiddag, naar Skydningen var nogenlunde op-hørt, omkring i Skansen med en Sandsæk og en Hammer og bankede Blyet af Fjendens

Granatstumper, som nu laa i tykt Lag overalt i Skansen. De 24-pd. Granater fra Broager vejede næmlig — saa vidt jeg husker — 54 Pund, hvoraf de 24 Pund vare Blyomlægning. Dette bankede han ud af Granatstumperne, og der sagdes, at han kunde bære af disse Produkter for 4 Kr. ad Gangen. Det var ikke saadan Pengebegærlighed, der var Drivfjederen, thi for Pengene gjorde han Indkøb i Sønderborg af Spise- og Drikkevarer, som han saa delte med Kammeraterne, naar han igen kom i Skansen. Naar han nu gik og ledte efter sit Bly, undertiden oppe paa Traverserne, saa kunde Fjenden se ham fra Broager, og har vel sagtens troet, at det var en Officer, der vilde udspejde deres Stilling; nok er det, at vi fik ofte en halv Times Ekstraøvelse, naar Blysamleren kom op paa Traverserne; thi vi vare nu i den Tilstand, at vi optog Handsken, saa snart Fjenden kastede den, og undertiden kunde det ogsaa nok hænde, at vi sendte ham Udfordringen.

Dag efter anden viste det sig dog snart, at vi vare ikke i Stand til, trods al vor Anstrengelse, at sikre Blokhuset saaledes, at det endog blot nogenlunde kunde yde dækket Skjul for Infanteriet. Skansekommandøren havde alt flere Gange fraraadet Infanteriet at opholde sig inde i Skansen om Dagen, da de ikke kunde udrette noget alligevel, og endskønt der jo ogsaa faldt Mængder af Granater

uden om Skansen og i Løbegravene, saa var jo dog selve Skansen Midtpunktet for Fjendens Ild. Desuagtet vedblev den skiftende Infanteribesætning hver Dag at indfinde sig i Skansen. De fik nu deres Opholdspladser bag ved Blokhuset, hvis vestre Halvdel havde holdt sig nogenlunde, fordi den var noget i Læ af Krudtmagasinet, som til Dels opfangede Granaterne. Men efter 3 å 4 Timers Kamp, den 20. Marts, gik der en fireogtyvepundig Granat igennem bægge Sider af Blokhuset uden at eksplodere, og da nu Infanteriet her laa i en stor Klynge paa 5 å 6 Geledder, tæt op til hinanden, og da Granaten gik tværs igennem denne Klynge, kan enhver nok tænke sig, hvilken Manøvre den her foretog. Flere af dem laa som uformelige Masser i en Blodpøl, andre laa haardt kvæstede i en ynkelig Jammer. Da Løjtnant Ancker havde set, hvorledes det stod til bag Blokhuset, kom han farende tilbage og kommanderede med Tordenrøst: »Chargér med alle Kanoner saa hurtigt som muligt, saa I indhulle hele Batteriet i Røg, medens vi faa de saarede bort. «Vi lode os ikke dette sige to Gange, thi man blev noget opbragt, naar man saa sine Kammerater saa slemt lemlæstede. I Førstningen satte Fjenden ogsaa stærkere Kraft paa: man lærte nemlig snart, naar man saadan mange Dage i Rad stod under Kampens Fane, at naar Modstanderen paa een Gang fik en saa overordentlig Travlhed med Skydningen, saa

var der i Reglen gaaet noget til Bræk for ham, forudsat at han da ikke var svækket for bestandig. Det lærte vi snart paa bægge Sider. Men vi havde nu den Lykke den Eftermiddag, at vore Skud ramte Maalet saa nøjagtigt, som vi kunde forlange, og Granaterne eksploderede efter bedste Ønske. Det virkede saaledes, at efter en god Times rasende Kanonade begyndte Fjenden at »sakke«; hans Skydning blev nu mere langsom, det virkede paa os, som om han havde sendt os et Telegram, saalydende: »Hør, ved I hvad, I gode Folk, skulle vi nu ikke holde Hvil for i Dag og saa tage os en Bid Brød og en Snaps?« Og vi vare ganske vist under disse Omstændigheder ikke uvillige til at efterkomme denne hans Opfordring. Vi vare alle noget udmattede, thi det havde været en streng Dag. Skansen havde undertiden staaet indhyllet i en Taagesky af Kruttdamp, og Vandet i Brønden havde trukket denne til sig, saa det nu næsten ikke var til at drikke. Alle vare omtrent sorte i Ansigtet af Krudtrøg.

Under Kampen havde flere af os bemærket, at Skansekommandøren gik og løftede noget paa den ene Skulder, og man kunde se, at Distinktionen var reven itu. Jeg sagde det til ham. »De er nok bleven ramt af en Granatstump, Hr. Løjtnant.« »Nej,« sagde han, »det har ikke noget at betyde.« Da Skydningen var aldeles ophørt, gik vi ned i Magasinerne

for at faa lidt Mad; Ancker tillige med nogle af Mandskabet havde sine Sager i Krudtmagasinet; jeg med flere havde mit Ophold i Fyldemagasinet. Da vi havde været dernede omtrent fem Minutter, fik jeg Ordre, at jeg skulde komme om til Krudtmagasinet; da jeg kom derom, laa Løjtnant Ancker ved Magasinets Dør og saa meget syg ud. Forinden jeg fik sagt noget — jeg blev maaske lidt befippet over at se ham ligge der — sagde han: »Hvorledes har De det?» — »Jo, jeg har det godt,« svarede jeg, »men det er nok daarligt med Dem, Hr. Løjtnant,« og med det samme fik han Krampetrækninger, saa han vred sig som en Orm. Da det igen gik lidt over, sagde jeg: »Maa jeg ikke tage en Ambulance, Hr. Løjtnant, og føre Dem til Feltlasarettet,« men dertil sagde han et bestemt Nej. Hver Dag, naar Skydningen var nogenlunde ophørt, kom der gerne en Læge ned i Skansen for at se, hvorledes det stod sig med Helbredden, men den Gang lod han vente noget længe paa sig, derfor sendte vi Bud efter ham, og snart havde vi ham i Skansen. Vi vare meget ilde til Mode for vor afholdte Kommandørs Skyld. Lægen havde nogle Draaber, som han gav ham af, og nu gik Smerterne noget over. Lægen vilde nu, at han skulde ud af Skansen og ind til Sønderborg; men dertil sagde han et bestemt Nej med den Forsikring, at han fejlede ingenting. Da Lægen var gaaet,

sagde Ancker: »Jeg tror, jeg vil op og gaa lidt omkring,« hvorpaa han rejste sig med stor Møje; han saa meget afkræftet ud og havde ondt ved at holde sig paa Benene. Snart lagde han sig igen — formedelst Udmattelse — ned paa sit Tæppe paa Jorden, laa ganske stille og saa op imod den klare, blaa Himmel. Det lakkede mod Aften, og Luften var stille og klar, man kunde se, hans Læber bevægede sig, og straks derpaa sagde han: »O, det gamle Danmark!« Vi, som stode hos, trængte det saaledes til Hjerte, saa vore Øjne bleve vaade derved, og da jeg atter mindede ham om, at det dog vist vilde være det heldigste, at han kom ind til Sønderborg og kom under Lægebehandling, vendte han sig til en Underkorporal Jørgensen, en Nørrejyde, med de Ord: »Gaar De med mig?« hvortil Jørgensen naturligvis straks var villig, og nu kom han ind til Sønderborg.

Om Aftenen kom Løjtnant Petersen ud til Skansen og overtog Kommandoen efter Løjtnant Ancker. Den næste Morgen fortsattes Kanonaden igen, dog næppe med saa stor Hidsighed som Dagen i Forvejen, og vi havde den Dag ikke noget Tab, hverken af Mandskab og heller ikke synderligt af Betjeningstøj.

Om Aftenen, uden at nogen anede det, kom omtrent ved Solnedgang Løjtnant Ancker ind i Skansen. Vi havde næppe ventet ham

saa snart igen, skønt vi nok vidste, det var et let Saar, han havde faaet. Da han kom i Porten, — der var flere Officerer med ham — raabte den første, der saa ham: »Længe leve Løjtnant Ancker!« Mandskabet var spredt rundt omkring i Skansen, men der var Fængstof i det Hurraraab, som derpaa fulgte; thi overalt, hvor man vendte sig hen, lød der: »Hurra!« Ja selv nede fra Magasinerne, hvor jo ellers alt skulde gaa lidt roligt af. Jeg mindes, at dette Oprin gjorde et dybt Indtryk paa Ancker; en Taare glinsede i hans Øje, og da han takkede os for vor Kærlighed, var det med bevæget Røst. Han blev vel nu ikke i Skansen denne Gang, men han havde haft en uimodstaalig Lyst til at komme ud og se, hvorledes det stod til. Og det kan ikke nægtes, naar man har staaet i en saadan Kamp i nogle Dage, saa er det snart, som drages man til Stedet af lønlige Magter. Jeg tror nok, at det forholder sig saaledes: man vil staa sig, man vil ikke give sig for Fjenden, og er der saa tilmed begaaet nogle Fejl, ja saa maa man jo endda langt bedre kunne tugte ham, naar disse blive rettede. Om Aftenen kom Løjtnant Castenschiold og afløste Petersen, og samtidig kom der ogsaa Afløsning til mig; thi jeg havde endnu ikke været afløst siden Kampen begyndte. Det var en Reservekorporal Andersen, som i den Anledning kom ud til Skansen. Jeg stod noget tvivlende

over for dette Tilbud, thi der var noget dragende, noget interessant, noget — og dette tror jeg nok, jeg tør sige om alle dem, der vare knyttede til Skanse 2 — der ligesom holdt en fast, og det var jo maaske nok det Skuespil, som der opførtes. Jeg tror ikke, det var saa meget Modet eller Tapperheden — som det kunde synes — der fængslede en til Skansen, — ja Vanen kunde jo maaske gøre en noget tryk, — men for mit Vedkommende var det snarere, naar jeg tænker roligt derover, at jeg vilde nødig forflyttes til nogen af de andre Skanser, hvor der forekom mig dødt og stille i Forhold til vor brændpunktlige Stilling. Men i min Tvivl kom Løjtnant Castenschiold mig til Hjælp, da han spurgte mig, om jeg skulde afløses, hvortil jeg svarede, at der var kommen Afløsning til mig; og han tilføjede saa, at da jeg jo nu maatte være vel kendt med alle Forhold Skansen vedkommende — hvad jo var en billig Fordring, da jeg havde været med til at stille alt paa sin Plads — vilde han gerne, jeg skulde blive en Dags Tid endnu. Hermed var min Tvivl forsvunden, og jeg gav Korporal Andersen Lov til at gaa tilbage igen i to Dage. Om Natten foretoges som sædvanligt Reparationsarbejde paa Skansen, og den næste Formiddag Kl. 9^{1/2} sendte vi Fjenden den første Morgenhilsen. Jeg tror, at han blev noget fortrydelig over en saadan Frækhed fra vor Side, thi inden et Kvarter var

gaaet, rettede han Ilden fra alle sine fire Batterier imod os, saa det begyndte snart at blive varmt i Skansen, ja endog saa varmt, at der var nogle af Kanonerne, hvorpaa man næppe kunde holde en Haand, og som, da vi havde holdt Ilden gaaende et Par Timer, maatte pumpes ud med Vand formedelst Overfyldning med Krudtslam. Vi mærkede ogsaa snart, at vi i Løjtnant Castenschiold havde faaet en Kommandør, der passede i Nr. 2, og den vittige Bie kunde hen paa Dagen ikke lade være at gøre nogle Bemærkninger om, at nu troede han ogsaa nok, at der var riflede Officerer til. »Kunde vi dog bare beholde ham,« sagde flere; »han gaar saa rolig og taler saa venligt under Granaternes Drøn og Stumpernes Hvislen, som om det var en Smule Regnvejr, man kunde bruge Paraply imod.« Vi vedbleve at svare paa Fjendens Ild til om Eftermiddagen Kl. 4^{1/2}, da det saa smaat begyndte at sagtne af paa bægge Sider. Da Skydningen omtrent var ophørt, begyndte Fjenden at beskyde Sønderborg Slot. Man kunde høre Granatens Flagren i Luften og se den pile af bag om Dybbølstillingen og ind imod Slottet. »Aa, han vil bare hjælpe Christian den Anden ud af Fangenskabet,« ytrede blandt Mandskabet; men saadanne menneskekærlige Barmhjertighedsgerninger kunde Løjtnant Castenschiold ikke rigtig anerkende. Han kom med et Par Flasker Vin, som han lod gaa omkring til Be-

tjeningsmandskabet. Da Vinen var delt — og dette tog ikke lang Tid — lod han Mandskabet træde til Kanonerne og ytrede saa: »Ja, vi faa drage Fjendens Opmærksomhed hen paa os ved at give ham noget at bestille, da der ellers er Fare for, at han skyder Sønderborg i Brand.« Og nu fik vi en Times livlig Kanonade, hvorved Fjenden for den Dag lod Sønderborg have Ro. Vi rettede derpaa et Par Kanoner ind til Natten, da Castenschiold mente, at Fjenden gerne kunde have godt af lidt Uro lige saa vel som vi, han skulde tvinges til at stille Avertissementsposter op, hans Værker vare nok saa sønderskudte, at han kunde behøve Nattereparation. Vore Lytteposter bleve opstillede ved Krudtmagasinet, og Reparationsarbejdet begyndte; ikke lang Tid derefter sendte vi Fjenden en Granat; da den sprang ovre paa Broagerland, kunde man se dens Ild et Øjeblik oplyse Fjendens Batteri. Den har jo vistnok givet ham en lille uventet Forskrækkelse, men kort derefter fik vi Svar paa Tiltale. Da vi sendte vort næste Skud, sagde vor Lyttepost, at han kunde høre, der raabtes »Dæk« ovre paa Broager. Den Aften — det var en stille, maaneklar Aften med Frost — aflagde Kongen et Besøg paa Skanse 2. Vi havde endnu ikke opgivet at faa Blokhuset saaledes forsynet med Jordpaafyldning for den Side, som vendte imod Broager, at det kunde yde nogen sikker Dækning. Overalt i og ved

Skansen var der travl Virksomhed; nogle fyldte Sandsække uden for Skansen, andre kørte dem med Børe ind i Skansen, nogle trillede Jord ind, og andre kastede den op paa og foran Blokhuset; atter andre kravlede omkring paa Brystvænet, Krudt- og Fyldemagasinet, for med Sandsække og Jord at udbedre Skaden, som Fjenden havde tilføjet os. Kongen gik omkring og talte venligt og opmuntrende til mange af de menige. I Førstningen anede de ikke, at det var Kongen, der talte til dem, da ingen vidste, at han var kommen ind i Skansen. Om Aftenen var der kommet en Tønde varmt Øl ud til Besætningen paa Skanse 2, og saaledes vistnok ogsaa paa hver af de andre Skanser. Efter omtrent en halv Times Forløb forlod Kongen igen Skansen; men han var næppe kommen ret mange Skridt udenfor, før der fra Avertissementsposten lød et: »Broager, dæk!« og en 24-pds. fra Broager kom brusende i Luften, slog ned i Skansen, sprang med et uhyre Brag, som rystede Luften i den stille Aften, og kastede Jord og Træstumper ud til alle Sider — et Øjeblik Tavshed, og Arbejdet var igen i den bedste Gænge. — Om Morgenen var Skansen igen som født paa ny og i den pynteligste Stil. Det var klar Luft og havde frosset dygtigt om Natten; en Artillerist havde i den tidlige Morgenstund faaet nogen Kaffe lavet i Stand, og som der nutildags er

Fællesmejerier, saaledes var der den Gang i Skanse 2 Fælleskaffekogerier; det gik saaledes til, at enten bidrog enhver af Mandskabet paa Forhaand sin lille Skærv til Indkjøb, saa der kunde blive lavet en god Kop Kaffe, — naar da ellers ikke Fjenden satte baade Kedel og Fyrsted i Luften — eller ogsaa vedkommende selv gjorde Udlægget, og saa hver enkelt af Mandskabet betalte sin Kaffe, saa meget, at det kunde dække Udgiften. Det kom sig ikke saa nøje, thi alt var saa at sige fælles, »ingen kaldte noget sit eget«. Den Mand, som serverede Kaffen, saa, at Infanteriet, som havde Skansevagt — jeg husker ikke, om de vare komne ind i Skansen om Morgenen, eller de havde været der om Natten — »skuttede« sig af Kulde, og da han kom forbi Kaptajnen, sagde han: »Maaske jeg maa byde Kaptajnen en Kop Kaffe?« »Ja Tak,« sagde denne og modtog Kaffen. Men da han havde taget nogle Mundfulde, kom hans Kommandersergent hen i hans Nærhed, og han spurgte da denne, om han vilde have noget Kaffe, hvortil denne svarede: »Ja Tak, Hr. Kaptajn!« »Ja, en god Dyd er der s'gu da ved den, og det er, at den er varm,« sagde Kaptajnen. »Naa, saa det var den eneste,« sagde Artilleristen, som ikke var kommen længere bort, end han kunde høre det, »jo den er riflet, kan du tro, den er koft paa ægte Java Nr. 1: bare Kedlen ikke var væltet, da jeg kofte den.« Men dette

sagde han ikke højere, end at han var sikker paa, Kaptajnen ikke kunde høre det.

Omtrent Kl. 9 blev der raabt: »Broager, dæk!« og nu kom der en Salve fra Broager, der rystede baade Jord og Luft, og et rungende Ekko lød fra Bakke til Bakke i den stille Morgenstund. Der gik jo ofte en noget trykkende Følelse gennem Brystet, naar om Formiddagen de første Granater sprang i Skansen, kastende Jord og Træstumper til alle Sider, og Stumperne bruste omkring imellem os, da kunde en lille Vittighed virke velgørende og oplivende, helst naar den kom helt uventet, og det gjorde der ogsaa den Formiddag, da en Konstabel stod med en Stump af sin Visker i hver Haand — den var slaaet midt over imellem Hænderne paa ham af en preussisk Granatstump — og raabte meget koldblodigt: »Hold inde med Skydningen!« og ytrede derhos i en noget forbitret Tone: »Kan den tyske Hund nu ikke staa sig paa anden Maade, end han skal slaa os Betjeningstøjet i Stykker!«

Snart lød det fra Skansekommandøren: »Kanonvis, chargé!« Og nu gik det snart varmt til, saa varmt, at de Artillerister, som havde det Hverv at transportere Granaterne fra Fyldemagasinet til Kanonerne, svedte, saa Vandet gjorde Striber ned ad de af Krudtrøg sværtede Kinder.

De fjendtlige Kanoner buldrede og braste i Brystværnet og sendte den opsprøjtende Jord

som en uhyre Haglvejrssky ind over Skansen. I den østre Ende af Blokhuset buldrede Granaterne stadigvæk, som om Jordbunden derunder var vulkansk; Bjælkestumperne og Stakittet, som i sin Tid forbandt Blokhuset med Skansens bageste Jordvold, fløj i Splinter højt i Luften. Under al denne Tordenbragen gik alt stille og roligt, som om det var en Eksercits paa Fælleden, ja maaske endnu mere roligt; thi under en saa heftig Kanonade var der saa at sige ingen, der talte et Ord. Enhver havde nok at gøre med at passe sin Post; kun af og til lød Kommandoordet fra Løjtnant Castenschiold, der nøje selv iagttog Skuddene og kunde staa med en forunderlig Ro mellem de brusende Granatstumper, uddelende Ordre til at rette de eller de Kanoner paa det eller det af Fjendens Batterier.

Mellem Blokhuset og Skansens bageste Jordvold var alt nu søndersplintret, der var nu fri Adgang lige over til Fyldemagasinet, som laa i det modsatte Hjørne; men det faldt ingen ind at gaa denne Vej, da det var det mest udsatte Strøg i hele Skansen. Det var som en Keglebane, ad hvilken Fjenden sendte sine Granater; enhver, som skulde hente Granater, gik altid om ved den vestre Ende af Blokhuset, og undertiden maatte de standse et Øjeblik, naar de skulde passere denne Bane for at komme om til Fyldemagasinet Dør, naar Granat paa Granat, undertiden flere i Følge,

sloge ned foran dem, og Jord og Stumper hvirvlede om til alle Sider. Det var meget livsfarligt; man vidste — og derfor var man noget tjenstivrig — at det eneste Middel, man havde til sin Raadighed, var at give Fjenden lige for lige. — Hen paa Eftermiddagen sagtede Skydningen som sædvanlig af; men vor Skanse saa ud som en omrodet Gravhøj, hvori der er søgt efter Oldsager. Af Krudtmagasinet var Jorden bortskudt, saa man paa sine Steder kunde se de nøgne Mure. Men vi vare dog ved frit Mod, thi vi havde holdt Fjenden Stangen, og vi vare visse paa, at han heller ikke havde »slebet uden Vand«.

Jeg kan ikke huske vort Tab for hver Dag, men der var jo sikkert nogle, der den Dag havde spøget muntert i Morgenstunden, som nu, da det var Aften, »laa stille og død«. I Skansen laa Granatstumperne i et jævnt Lag. Udkigsposten blev opstillet, og vi gik ned i Magasinerne for at faa lidt Mad; det varede ikke længe, før der blev raabt: »Broager, dæk!« men Granaten kom ikke til os, men flagrende med sin hvislende Lyd fortsatte den Vejen ind imod Sønderborg Slot.

Nu kom Løjtnant Ancker igen ud paa Skansen for at afløse Castenschiold, men denne Gang med Ridderkorset paa sit Bryst. Han spurgte, om jeg havde været afløst i hans Fraværelse, hvortil jeg sagde nej, og bemærkede derhos, at Løjtnant Castenschiold havde ønsket,

jeg skulde blive denne første Gang, han skulde være der. Hertil bemærkede Løjtnant Ancker, da han saa, at Korporal Andersen var kommen for at afløse mig, at saa kunde jeg vel ogsaa blive nu de to Dage, han skulde være der. Dertil var jeg straks villig, da jeg var bange for, at jeg skulde blive forflyttet hen paa en anden Skanse. Jeg ved ikke, om Korporal Andersen ogsaa gerne vilde blive paa Nr. 2; men da jeg sagde til ham, at han maatte gaa tilbage igen, svarede han, at han havde ikke Lyst til saadan vedblivende at gaa frem og tilbage til ingen Nytte. Det kunde jeg godt forstaa, thi det var ikke nogen Behagelighed at gaa over Terrænet i Nærheden af Skanserne. Jeg gav ham da Lov til at blive borte for Fremtiden og give Meddelelse derom til rette vedkommende, at de i Fremtiden ikke behøvede at sende Afløsning, da jeg ønskede at blive paa Skanse 2. — Dette sidste har det været mig noget vanskeligt at nedskrive, da jeg godt kan se, at det tager sig noget ud til at være parret med Selvros; men det er bare taget med for at oplyse, hvorfor jeg ikke blev afløst.

Den 26. Marts, Paaske-Lørdag, havde vi igen en varm Bataille med Broager-Batterierne. Fjenden aabnede Ilden omtr. Kl. 9, og vi svarede ham i Førstningen med enkelte Skud, men da en Tid var gaaet, udviklede der sig en overmaade heftig Kanonade. Salve paa

Salve drønedede ned i Skansen fra Broager, oprev Jordvoldene og Brystværnet, kastende Briskeplanker og Bjælkestumper af det forskudte Blokhus højt i Luften. Under alt dette ser man Castenschiold staa midt i Batteriet, hans Ansigt lyser af Kamplyst; et venligt Ord eller Blik drager med uimodstaalig Magt enhver til af yderste Evne at opfylde sin Pligt. Han staaer med dragen Klinge, undertiden bøgende sig noget forover, naar en Granat bruser nær hen over hans Hoved. Foruden at han stadig har Overblik over det hele, kommanderer han selv specielt 2 Kanoner paa venstre Flankes højre Fløj. Jeg havde en 4-pd. og en 12-pd. under min Kommando paa venstre Fløj; den lille 4pd. var en udmærket Kanon med Hensyn til Skudsikkerhed, det havde Fjenden ogsaa opdaget og holdt nu paa den med en hel Masse Kanoner for at faa den skudt ned. Følgen blev, at Skydeskaaret ofte blev sammenskudt, Sandsækkene fløj rundt omkring, Skud paa Skud strejfer Kanonens Sider; en Mand springer op i Skydeskaarene for at rydde Sandsækkene bort; det er et farligt Stykke Arbejde, men de maa bort, thi kunne vi ikke give Fjenden Svar paa Tiltale, saa har han straks Overtaget. Da vedkommende er færdig med at rense Skydeskaaret, hvilket ikke tager lang Tid, ser han, i det samme han springer ned, hen over Traversen til Kanonerne paa højre Side; her stod Løjtnant Castenschiold oppe i et Skydeskaar,

der har lidt samme Skæbne, kastende Sandsækkene til bægge Sider. Løjtnant Castenschiold var af den Slags Kommandører, der ikke udsatte sine Folk for Farer, hvor han selv kunde klare Ulemperne. Og man fik en fuldstændig Forvisning om, at hvad han bød sine Folk, det turde han selv udføre, og det udøver altid den Indflydelse, at selv om det er Ting, der ere forbundne med den største Livsfare, ja saa at sige med den visse Død, blive de altid udførte med Ro og Sikkerhed. Der var Fasthed i Kommandoen, og der var et Sammenhold i Arbejdet under Kampen, som om det var et Maskineri, der var sat i Gang. Salve paa Salve fulgte fra Fjenden; endelig traf en fjendtlig Granat paa Mundingsfladen af den 4 pd. og kastede den bag ud af Lavetten, nu laa den paa Jorden og havde flere Revner i Munden. Den blev saaret, men Mandskabet slap fri, hvad næsten kunde betragtes som et Guds Under, da der stod 3 Mand paa den ene Side og 6 Mand paa den anden, og Lavethjulene fløj splintrede oven over Brystværnet. Det giver Mod; man faar at se, at man kan nok staa midt imellem Masser af Granatstumper, naar de hvine og bruse rundt omkring, og dog blive bevaret. Man bliver næsten tryk, man kommer i Tanker om, at det kan lige saa let ske, at Granatstumperne kunne gaa udenom, som de kunne ramme en, ja maaske meget lettere; der er jo langt større

Plads udenom; der er maaske, naar alt kommer til alt, megen lille Sandsynlighed for, at man overhovedet kan blive ramt. Saaledes tænker man, hvis der i det hele taget under Kampen — hvad der vel sjældent er Tilfældet — indfinder sig Tanker om, at man befinder sig i en meget livsfarlig Stilling.

Men nu manglede vi vor lille 4-pd., det var det værste, men for dette var der ingen Raad, den Dag maatte vi lade os nøje med at bruge de andre saa meget desto flinkere, sagde Løjtnant Castenschiold, og der blev heller ikke sparet hverken paa dem eller paa Granaterne. Kanonerne bleve saa varme, at man næppe kunde holde en Haand paa dem, og een Gang maatte de udskylles med Vand, da de bleve overfyldte med Krudtslam. Preusserne sendte den Dag ikke saa ganske faa Granater ind til Sønderborg. Henimod Kl. 5 holdt vi inde paa bægge Sider. Vi havde nogle døde og saarede, jeg husker ikke hvor mange, men Fjenden var heller ikke sluppen uden Skrammer, thi man saa hans Ambulancebærere 3—4 i Rad spadsere af Sted efter Broager Kirke til. Nu opstod der atter Tanker om vor 4-pd. Kanon; hvorledes fik vi nu den erstattet? Nogle af Mandskabet havde opdaget, at der stod en bag ved Skansen. Den var kommen sildig paa Natten, eller rettere tidlig paa Morgenstunden, og var bestemt til Skanse 1, mentes der, men den var kommen for sildig paa Vej til at undgaa Fjen-

dens Opmærksomhed, og da der blev skudt paa den, maatte Bespændingen lade den staa og sørge for at komme bort, saa hurtigt som muligt. Hestene vare navnlig ikke lette at styre, naar Granaterne sprang i deres Nærhed. Skanse I maatte her spilles et lille Puds, hvis den ikke havde faaet sin Kanon afhentet. En saadan lille 4-pd. Kanon kunde næmlig meget godt trækkes derved med Haandkraft, især da det var nedad at trække den. Man anede, at den skulde afhentes i Mørkningen, det maatte undersøges, om den stod der endnu — det var Mandskabets eget Paafund — jo, den var der. En 5—6 Mand fik fat paa den og trak den ind i Skansen. Konstabel Brejninge, som var »Skansens Digter«, sang under Opkørslen:

»Kender du de dybe Stemmer,
 har du hørt vort Sprog i-Dag?
 vies i glohede Æmmer
 skal du under Tordenbrag;
 thi naar Dagen atter gryr,
 og de røde Mørgenskyer
 tindre over Vemmingbunden,
 taler du med Blod paa Tungen.«

»Hør, hvor stemningsfuld »Digteren« er«, sagde en anden Konstabel, »det er et godt Varsel, man kan ogsaa godt se, at Kanonerne ere i rørt Stemning. Hør, det var bedre, du sang noget om ildsprudende Bjerge, som Svenskeren taler om, naar han skal til at bande.« — Kanonen var nu paa Plads, og hermed var Tallet

atter fuldt; det skulde nu vise sig, om den kunde tildrage sig Fjendens Opmærksomhed lige saa godt som dens afdøde Sprogfælle.

Løjtnant Ancker kom nu igen og afløste Castenschiold. Vor Skanse havde lidt meget den Dag. Brystværnet var sønderskudt, og Fyldemagasinet laa aabent for Fjendens Granater, da den østre Ende af Blokhuset, som før havde dækket det, nu var sønderskudt til bare Splinter. Af Krudtmagasinet var Jorden bortrodet af Granater, saa de nu tørnede mod den bare Mur; vel var denne stærk, $1\frac{1}{2}$ Alen Cementmur, men den rystede i sin Grundvold for hver Granat, der sprang imod den, saa man med god Grund tvivlede om dens Sikkerhed. Alle til Raadighed værende Kræfter bleve nu satte i Virksomhed for at udbedre den litte Skade, hvilket i Løbet af Natten lykkedes meget godt, saa da Paaskemorgen oprandt, saa Skansen meget tilfredsstillende ud. Hen paa Formiddagen begyndte Kanonaden som sædvanlig, men næppe med saa stor Voldsomhed som Dagen i Forvejen.

Vi havde i den senere Tid stadig holdt Frontkanonerne ladte med Kardætsker om Natten, for at vi i alle Tilfælde kunde være beredte til at tage imod en Storm fra den Kant; men hver Morgen bleve Kardætskerne igen udtagne af Kanonerne, fordi man gjorde Regning paa, at om Dagen vilde man i alle Tilfælde først komme til at bruge Granater,

saa længe Fjenden ikke stod os paa nærmere Hold. Krudtladningen derimod blev ikke tagen ud for hver Gang, da den for Granater og Kardætsker var lige stor. Den blev kun en Gang imellem tagen ud og efterset, om den ikke var bleven fugtig af at sidde i Kanonen i længere Tid. Saaledes blev den ogsaa efterset Paaskedag, og da det viste sig, at den var fugtig og sort paa Bunden, blev den ført tilbage til Magasinet. Jeg fik Orlov fra Skansen den Dag, men med Ordre af Løjtnanten til at melde mig igen, saa snart der hørtes eller mærkedes noget usædvanligt. Da jeg kom ind til Sønderborg og havde faaet lidt Mad, gik jeg ud paa Markerne og op paa Højderne i Nærheden af Sønderborg for at se, hvorledes det Skuespil, som opførtes paa Dybbøl, tog sig ud, naar man var uden for Skudvidde. Der faldt enkelte Skud i Kæderne, og en Hest kunde jeg se løbe omkring paa Marken uden Rytter. Venstre Fløj af Stillingen kunde jeg ikke se, men Kanonerne drønedes ganske antageligt baade fra Skanse 2 og fra Broager. Det forekom mig snart mere hult og rystende, end naar jeg stod imellem Kanonerne. Jeg blev noget tungsindig stemt; jeg kom i Tanker om, at det var Paaskedag, og jeg sukkede til Vorherre, at han dog vilde se i Naade ned til os; det randt mig i Hu, at det havde jo før været Paaske i Danmark paa lignende Maade og set mørkt ud, men det var dog atter

blevet lyst. Jeg gik ned igen til Sønderborg og hen i mit gamle Kvarter, hvor jeg lagde mig til at sove, hvad jeg, udvaaget som jeg var, haardt trængte til; men bad dog først Folkene kalde paa mig, hvis jeg skulde falde for haardt i Søvn, og der skulde høres stærk Skydning paa Dybbøl. Jeg faldt straks i Søvn, men sov noget uroligt. I Drømme kunde jeg se Fjenden, og hos ham Hundreder af Kanoner, der udspyede Ild, og Luften var som opfyldt med Granatstumper. Dybbøl Bjærg syntes mig at være bleven en Vulkan, der gyngede under voré Fødder, men i det samme vaagnede jeg ved et Kanonskuds mægtige Drøn, der rystede Huset, saa Vinduerne klirrede. Jeg sprang op og spændte Sablen paa; jeg lyttede, om der vilde komme flere Skud, men alt var stille. Jeg lagde mig igen og sov nu mere trygt til henad Morgenstunden, da jeg vaagnede ved et vældigt Bulder af Kanonsalver paa Dybbøl. Jeg sprang op, ihukommende, at jeg skulde møde i Skanse 2. Jeg var som noget fortunlet i Hovedet, jeg vidste næsten ikke, hvor jeg skulde hen for at komme ud af Huset, det var endnu mørkt, jeg syntes, jeg havde sovet meget længe, mon jeg ikke havde sovet i flere Dage! Naa, ud kom jeg, og jeg løb som en gal Mand, alt hvad jeg kunde, over Broen efter Dybbøl til. I mine Øren lød Kanonerens Torden, Geværernes skrattende Salver, Hurraskrig rungede af

og til gennem Luften; jo der var Paaskefest paa Dybbøl Banker!

Paa Terrænet i Nærheden af Dybbøl Mølle var en Lavning; her stod en Del Reserve-mandskab i en tæt pakket Masse, Geværkuglerne fløj pibende i Luften indover, og Hurraskrig løde ofte fra de kæmpendes Rækker. Endelig naaede jeg Skanse 2, hvor jeg meldte mig til Skansekommandøren.

Jeg fik Indtryk af, at Hr. Ancker var ikke rigtig i det gode Hjørne; dog sagde han ikke noget videre til mig, men jeg fik dog paa en vis Maade en Følelse af, at jeg ikke var kommen hastigt nok ud til Skansen. Jeg fik min Plads ved Frontens højre Fløjkanoner. Det var næppe endnu fuldkommen lyst, men dog saa lyst, at man kunde se alt, hvad der foregik i Terrænet foran Stillingen. Fjenden gik nu tilbage under en voldsom Kugleregn fra vort Infanteri, som stod i Løbegravene; stort var deres Tal, som bleve liggende paa Marken foran Dybbølstillingen. Tæt foran Skanse 2 var en lille Kløft, som snoede sig ned imod Vemmingbund. Imod denne Skanse vare nogle Preussere komne saa langt frem, at de nu, da det var blevet rigtig lyst, ikke turde vove sig tilbage. Man saa dem krybende og slæbende sig omkring mellem Sivene. Under Kampen var »Rolf Krake« næmlig gaaet op i Vemmingbund for at angribe Fjenden i Flanken, og den bidrog vel ogsaa til, at disse stakkels Mennesker ikke turde røre sig. Snart

bleve de opdagede, og et Kommando af Infanteriet blev udsendt for at tage dem. Der var en Officer og omtrent 30 Mand, der lode sig tage uden Modstand.

Men hvorledes kunde det være, at Fjenden kom saa tæt ind paa Livet af Skanse 2? Jeg sagde før, at Skansekommandøren ikke var rigtig i det gode Hjørne, da jeg meldte mig paa Skansen, og det havde sine visse Grunde. Der var indtruffet en Misforstaaelse eller Forglemelse Aftenen i Forvejen. Frontkanonerne vare som sædvanlig om Aftenen blevne ladede med Kardætsker, men — uden Krudtladning. Misforstaaelsen maa vel være foregaaet ved Afløsningen af Mandskabet, der ikke ret har opfattet Meddelelsen om, at Krudtladningen var tagen ud af Kanonerne. Da Fjenden anden Paaske-dag om Morgenen stormede frem imod Skansen, og vort Infanteri havde trukket sig tilbage i Løbegravene, kommanderede Ancker selv Frontkanonerne, og han begyndte da fra højre Fløj saaledes: »Første Kanon! — fyr!« Frik-tionsrøret var godt nok, men der gik intet Skud af; »anden Kanon! fyr!« det gik akku-rat ligeledes. »Hvad! jeg synes, vore Kanoner ville ikke!« — Nu gik det som et Lyn igennem Mandskabets Tanker, og de talte kun smaat med hinanden om, at der var vist ingen Krudt-ladning i Kanonerne. »Det skulde jeg dog mene!« raabte Kommandøren. I en Fart blev det undersøgt, og nu kom det for en Dag, af

hvad Grund Kanonerne ikke vilde gaa af. De bleve nu ladede paa ny, og nu lød det ikke længere: første eller anden Kanon fyr, men da alle Frontkanonerne nu saa at sige bleve ladede paa een Gang, saa lød det; »højre Halvbatteri fyr!« og derpaa: »Kanonvis! chargér!« Det er en Selvfølge, at Preusserne lede meget, da de vare komne saa tæt ind paa Skansen, og tilmed havde de maaske i store Forhaabninger trukket Kræfter sammen paa dette Punkt, hvor Kanonerne vare tavse, og der maaske var Sandsynlighed for, at de kunde faa Lov til at smutte igennem. Men, da de kom tæt ind paa Skansen, var det, som blev den til et ildsprudende Bjærg, der aabnede sine Kratere for at udsende Død og Ødelæggelse til alle Sider. Hvad der her jo ikke var saa ganske lille et Fejlgreb, kom nu til at øve en overmaade fordelagtig Virkning. Det var snart, som Lykken stadig svævede omkring os. — Da Preusserne maatte tilbage, hvad de jo ikke fik lang Tid til at betænke sig paa, fordi der blev aabnet en saa morderisk Kardætskild imod dem — havde de ikke saa ganske kort en Strækning at løbe, før de naaede Dækning, og da Terrænet skraanede opad, vare de udsatte for en meget stærk Ild, ikke alene fra Kanonerne, men ogsaa fra vort Infanteri og fra »Rolf Krake« i Vemmingbund. Derfor var det, at nogle trykkede sig ned i Kløften foran Nr. 2 og søgte at kravle ned imod Vemming-

bund, hvor der syntes at være en Smule Krat eller Buske, for om muligt derfra at komme tilbage. Men det blev, som alt omtalt, opdaget. Preusserne vare nu slaaede tilbage over hele Linien. Det var en oplivende Dag for den danske Soldat. Af Glæde over, at Fjenden var tilbageslaaet, lød der rungende Hurraer gennem Luften over hele Dybbølstillingen. Paa Marken foran Skanse 1, 2 og 3 gik Preusserne omtrent hele Formiddagen og samlede op af deres døde og saarede, og gik desaaarsag og viftede med et hvidt Tørklæde fastbundet til en Kæp, for at der ikke skulde blive skudt paa dem. Preusserne vare for Resten ikke saa nøjeregnende med at skyde paa vore Ambulancer.

Hen paa Dagen blev der af Preusserne forlangt Vaabenhvile, for at de kunde faa deres døde begravede — sagdes der — hvilket ogsaa blev dem tilstaaet, og vi fik da i Skanse 2 Ordre til at holde inde med Skydningen. Men hvorledes det var eller ikke, Broager-Batterierne bleve alligevel ved at skyde paa os.

»Dette her er til at tage Forargelse af,« sagde Konstabel Bie. »Ja, vi ere nu som bundne Lam, der ligge paa Slagtebænken, man kunde jo faa Bersærkegang over saadant noget,« sagde en anden, og en tredje: »Ja, Underkorporal Jørgensen har allerede bidt sine egne Læber til Blods af Harme, for dog at udrette noget.« En fjerde: »Mon ikke Bismarck har »Faare-

syge«, for dette her er snart det samme som at bede os: »Aa, ville I ikke barestens staa stille, mens vi skyde jer, saa kunne vi endda bagefter slaas om Resterne.«

Paa denne Vis førtes Samtalen mellem Betjeningsmandskabet, medens de preussiske Granater bearbejdede Brystværnet ganske forskrækkeligt og spredte deres Stumper over hele Skansen. Endelig holdt Broager-Batterierne inde, saa vidt jeg husker et Kvarters Tid før Vaabenhvilens Udløb. Paa Klokkeslettet for Vaabenhvilens Udløb sendte vi Fjenden en Salve fra fem Kanoner, der besvaredes med et enkelt Skud, som om han vilde sige: »Naa, naa, lad os tage det lidt med Ro, vi ere jo ikke blevne underrettede.« Der veksledes nogle Skud og holdtes derpaa inde fra bægge Sider. Man fik næsten Indtryk af, at Preusserne vare noget skamfulde over, at de ikke havde overholdt Vaabenhvilen.

Anden Paaskedag syntes at ende med en Sejr for os og et fuldstændigt Nederlag for Fjenden. Men dette Nederlag var dog forbundet med saa store Fordele, at de, tvært imod at være dyrekøbte, vistnok maa siges at være forholdsvis billige, naar der tages Hensyn til den Betydning, de havde for Fjendens Hensigter. Han beholdt nemlig et Hegn, som løb parallelt med Dybbølstillingen paa Højdedraget foran Skanse 2 og 3, og herfra begyndte han nu sine Bevægelser imod venstre Fløj, idet han

straks lavede Forskansninger ved Hegnet, opkørte Kanoner og paabegyndte sine Paralleler.

Skydningen fra Broager tiltog nu i Styrke Dag for Dag, ikke alene imod os men ogsaa imod andre Punkter, og da navnlig mod Sønderborg, som ofte om Natten stod i eet Flammehav og oplyste Egnen viden om. Efter hver Nat, der var gaaet, kunde man se at Fjendens Arbejde i Parallelerne skred rask fremad. Vi beskøde dem med vore Frontkanoner, men uden nogen synderlig Virkning. Ligeledes beskøde vi ogsaa Hegnet, hvor vi antogede de havde opstillet Kanoner, da vi kunde se nyopkastede Jordvolde, men uden at kunne tvinge dem til optage Kampen. Dette var os noget paa-faldende. Desaaarsag blev jeg en Dag sendt op i Skanse 4, hvorfra man havde en langt bedre Oversigt, for at efterse, hvorledes vore Granater faldt. Der blev affyret 3 Skud fra Skanse 2 til Observation, som alle sammen gik ovenover og sprang noget bag ved Fjendens Stilling. Han var endnu næppe færdig med sine Forberedelser, og da vi ingen videre Skade foraarsagede ham, ansede han ikke vort Angreb. Da jeg dernæst kom ned til Skanse 2 og meldte Kommandøren, hvorledes Skuddene faldt, — jeg erindrer ikke Datoen for denne Begivenhed, men det var ved Middagstid mellem 12 og 2, — bleve Kanonerne rettede en Smule anderledes og Brandrørerne temperede lidt kortere. Det varede næppe en halv Time,

før vi havde en Overdængning af Granater fra Fronten paa hele Linien fra vistnok over 50 Kanoner. Kanonskuddene faldt saa tæt som en kraftig Tirailørild mellem Infanteri. Skanserne paa vor højre Side toge livlig Del i Kanonaden, og særligt Skanse 4 lod sine Kanoner spille. Kampen fortsattes med stor Heftighed til Mørkets Frembrud. Jeg havde en 84-pd. Kanon under Kommando; da vi havde fyret et Par Timer, opdagede jeg, at den var revnet i Bunden omkring Druen; jeg tav stille dermed for ikke at gøre Mandskabet bange, men det varede ikke længe, før Nr. 1 ved Kanonen ogsaa opdagede det og med det samme hele Kanonens Betjeningsmandskab. Vi risikerede vel, at Skuddet ved given Lejlighed kunde gaa bag ud af Kanonen, men vi vilde nødig holde inde med vor Kanon, og vi bleve snart enige om at fortsætte Skydningen, indtil enten Kanonen sprang, eller ogsaa der blev kommanderet »Hold inde med Skydningen.«

Det gik ogsaa meget heldigt; Kanonen holdt »Dampen« ud denne Dag, og da det blev mørkt, fik vi travlt med at faa den ned af Brisken og faa den begravet, for at der kunde gøres Plads for en anden, som skulde komme og opstilles om Natten. Den havde for Resten faaet eet Saar endnu, forinden den slap Livets Møje: en Granat fra Broager havde næmlich ramt den paa Siden af Forstykket i Nærheden af Halsbaandet; vi troede ikke, det

havde gjort den videre Fortræd; men Stødet havde dog slaaet igennem, saa den havde en sprød Revne inde i Løbet. Der blev gravet et Hul bag ved Pladsen, hvor den havde staaet, og deri blev den meget højtideligt nedsænket, idet »Digteren«, idet han gav Tegn til Mandskabet, blottede sit Hoved og med en Præsts hele Alvor kastede Jord paa Kanonen, samt derhos fremsagde følgende:

»Du har Dagens Byrde baaret,
 hvil nu sødt til Dommedag;
 Heltens Udgang har du kaaret,
 frems't du stod i Kæmpeslag.
 Nu du skal til Valhal rejse
 for at kæmpe der paa ny,
 de dig vist til Kæmpe kejse,
 mens Kampbuld'ret staar mod Sky.«

I det samme lød der fra Udkigsposten: »Broager, dæk!« og »Avnbjærg, dæk!« som afbrød »Digterens« humoristiske Alvor og drev Begravelsesmandskabet til at søge Dækning. Der var meget Arbejde at udføre denne Nat; Skansen var uhyre ramponeret. Ingeniører og Infanteri kom nu ind i Skansen for at hjælpe til med Udbedringen. Der blev udstillet to Avertissementsposter, da vi jo nu kunde vente Granater baade fra Broager og fra Fronten; det var ikke saa ganske let nu at finde Dækning i Skansen, thi vi vare udsatte for en Krydsild af en umaadelig Styrke. Natten svandt hen under nogenlunde tilfredsstillende Forhold, dog

havde vi tre Mand saarede, men da Morgenstunden nærmede sig, var Skansen ogsaa ret godt i Orden, og den 84-pd., som vi havde mistet, var erstattet af en ny.

Ovre paa Broager, paa Fjendens venstre Side, var der en Kløft i Terrænet, hvor der laa en Gaard, fra hvis Skorsten vi flere Dage i Træk havde set Røgen stige op, især i Morgenstunden. Der var stærk Stemning og Samtale mellem Mandskabet om, at denne Gaard burde skydes i Brand: de havde skudt i Brand for os, alt hvad brænde kunde, de burde nu heller ikke have deres Tilhold og Kaffeselskaber i denne Gaard. Der blev forespurgt hos Skansekommandøren — jeg mindes, at det for denne Dags Vedkommende var Løjtnant Ancker — om vi ikke maatte sætte Ild paa denne Gaard. Jeg mindes endnu meget godt, at han svarede: »Ja, Folk; men i dette Stykke skulle vi huske paa, at der er ulige Hensyn at tage for os og Fjenden, det er jo dog en af vore egne Gaarde.« Det dæmpede Iveren lidt, men det varede ikke ret længe, før han fik en ny Anmodning; nu dampede Skorstenen ganske forskrækkeligt og nu kunde vi maaske overraske dem, saa de kunde daane omkring deres Kaffebord, ja maaske dø af Skræk, ved at sende dem en Granat derover. Ancker kunde se, at Mandskabet havde stor Lyst og Glæde i at eksperimentere lidt med denne Gaard, og vistnok mest af denne Grund

gav han saa Lov til, at vi maatte prøve, om vi kunde skyde den i Brand. Nu var det værste, at med Riflerne kunde vi ikke skyde den i Brand, og vi maatte da bruge en 84-pd. af de saakaldte »svære«, som kunne taale en temmelig stor Krudtladning, 12 Pd. Den stod paa Slæde ved Krudtmagasinet i Fronten og kunde drejes om imod Broager. Den blev ladet og rettet paa 5000 Alen — Gaarden laa nemlig noget længere tilbage end Batterierne, til hvilke vi havde omtrent 4000 Alen. — Det første Skud gik oven over og forbi Gaarden, det andet faldt lidt før den naaede den, det tredje sprang i selve Gaarden, men tændte ikke. Vi indsaa nu, at det vilde blive meget vanskeligt paa den lange Afstand at faa Gaarden skudt i Brand, og desuden begyndte Preusserne nu med temmelig Heflighed at beskyde os fra Broager. Vi rettede da Kanonen paa Preussernes vestre Fløjbatteri, og der havde vi da den Glæde, at den store Granat, da den naaede Fjendens Batteri, strejfede Brystværnskronen og sprang lige imellem hans Kanoner. Den gjorde god Virkning og bragte for et Øjeblik Batteriet til Tavshed. Man saa Ambulancebaarer, flere efter hinanden, spadsere af Sted langs Stranden efter Broager Kirke til. Men nu begyndte der en rasende Kanonade. Hele Salver fra de fire Batterier paa Broager, og ikke faa Skud fra Fronten strøge ind i Skansen, kastende Briskeplanker og Bjælkestumper af det for-

skudte Blokhus højt op i Luften. Paa vor Side er der Travlhed, og Alvor staar præget i ethvert Ansigt, intet Ord høres, uden Kommandoordene: »Skyd med alle Kanonerne!« Over Vemmingbund samles Krudtdampen i bølgende Lag, der ofte blive saa tætte, at man ikke kan se Fjenden og de ikke os, hvorfor der et Øjeblik maa holdes inde; men snart fører Vinden Krudtrøgen til Side, og Kampen fortsættes med fornyet Raseri.

Man kan blive tryk, naar man stadig staar i Krudtdampe under Granaternes hvasse Toner, og man en Tid har haft Lykken med sig; men undertiden bliver man paa en temmelig følelig Maade revet ud af sit Sikkerhedshylster. En Granat træffer en Mand paa Hovedet, tager dette med sig og springer i det samme; Stumperne rive en Arm af en anden, en tredje falder til Jorden med gennemskudt Bryst, og saa fremdeles ligger hele Mandskabet fra en enkelt Kanon.

Der gaar et stille Suk igennem hele Skansebesætningen, Modet lammes i et saadant Øjeblik. Man hører de haardt saaredes Jamren, man ser de døende endnu vride sig i deres Blodpøl; Fjenden mærker, hans Skud har gjort Virkning. Han overdænger os om muligt endnu stærkere med Granater for at øge Forvirringen. Chefen kalder Ambulancerne frem; de endnu levende bæres bort; de døde lægges til Side; der lægges et Tæppe over dem, og de blive

liggende til om Natten. Reservemandskabet kaldes frem, og den tomme Kanon bliver atter besat. Nu vaagner der Hævntanker i alles Hjerter. Man ser sine døde Kammerater, deres sidste Klageskrig lyde endnu i ens Øren og mane til at tage blodig Hævn, om det er muligt. Der skydes med alle Kanoner, der haves til Raadighed, saa vel fra Fjendens Side som fra vor; der er et Bulder fra Kanonerne Drøn og Granaternes Sprængning, saa man næppe kan høre sine egne Ord; nu en Lavetblok skudt over ved een Kanon, saa et Hjul splintret ved en anden; det lammer vore Kræfter, og vi mærke føleligt paa hele Situationen, at i Fremtiden vil Fjenden have Overtaget, hvis der ikke bliver bibragt ham et Stød, der atter kan bringe Ligevægt til Veje. Det brændende Sønderborg oplyser Luften om Natten, og Fjenden har paabegyndt sine Paralleler fra det Hegn, han tog anden Paaske-dag; man ser nu tydelig, at Hovedhensigten med hans Bevægelser er at arbejde sig saa nær ind paa venste Fløj som muligt. Fra Skanserne paa venstre Fløj bekastes Terrænet om Natten med Granater, men desuagtet ser man den næste Morgen Fjendens Arbejde skredet rask fremad, og to ny Batterier opførte, som aabne Ilden hen paa Formiddagen.

Det var nu ikke længer blot i Skanserne, at Granaterne søgte deres Ofre, men ogsaa ude omkring i deres Nærhed, og i Løbe-

gravene blev det mere og mere farefuldt at opholde sig, og alt frembød et uhyggeligt Skue. I den tidlige Morgenstund var Skansekommandøren og jeg uden for Skansen: Markerne ser man gennempløjede af Granater; tæt uden for Barriereporten støder man paa et halvt Menneskehoved, saa meget af Overdelen, at Overlæben og Overskægget er der, lidt længere borte finde vi en afrevet Haand; det bliver alt gravet ned i Jorden. Som Dagene gaa, skride Fjendens Paralleler rask fremad. Vi ventede hver Dag, at en stærk Infanteristyrke skulde i et heldigt valgt Øjeblik foretage et Stormangreb paa Fjendens dækkede og dødtruende Stilling — hvad Rygtet bebudede — men vi ventede ogsaa hver Dag forgæves. Vor Stilling blev mere og mere trykkende for hver Dag, der gik; vi kunde ikke mere fuldtud besvare Fjendens Ild.

Fra det Hegn, som Fjenden nu havde taget til Udgangspunkt for sine Operationer, løb en anden Stump Hegn lige ind imod Dybbølstillingen, i Retning mellem Skanse 3 og 4. En Dag fik en lille Flok Preussere regnet ud, at der kunde de i al Ro og Mag liste sig hen med den nordre Side af Hegnet og i ganske dejlig Dækning ligge og pille vore Skytter bort paa venstre Fløj; vore Skyttegrave vare paa dette Tidspunkt omtrent 200 Alen foran Fronten. Men Løjtnant Castenschiold vilde ikke taale den Slags Underfundighed, og saa

snart han opdagede deres Hensigt, gav han Ordre til højre Fløjkanon at sende dem et Par Granater op til Hegnet. Jeg tror ikke, Preusserne havde gjort Regning paa, at vi vilde ofre et Par Granater paa den halve Snes Mand, eller hvor mange de vare, thi de fik en Travlheden, da den første Granat sprang over Hegnet, ikke ulig en Flok Kreaturer, der pludselig bliver stukket af Bremsen. Men vore Skytter fik den Dag Lov til at staa i Ro. En Dag var der to Englændere inde i Skansen. Det var under en meget stærk Kanonade, og ved at se den Fart, de toge fra Barriereporten over Skansens Indre for at naa Læ ved Krudtmagasinet, kunde man nok skønne, de vare sig bevidste, at her var det Livet, der spilledes om. Men de havde formodentlig med Flid valgt et saadant Øjeblik; thi straks, de kom i Læ af Magasinet, gave de sig til med en umaadelig Travlheden med Blyant at tage et Grundrids af Skansen, som den saa ud i dette Øjeblik.

Vi fik nu ogsaa nogle Voldrifler ud paa Skansen; det var nogle meget svære Geværer, som man ikke godt kunde tage Sigte med uden Anlæg, hvorfor man lod dem hvile paa Volden, naar man vilde tage sikkert Sigte paa en Tysker. Jeg mindes, at vi i den sidste Tid, da vi ikke kunde bruge Kanonerne stort om Dagen, kunde staa i Timevis og vente paa, at een dog bare vilde stikke Hovedet ovenfor i deres Løbegrave. Og saaledes traf det en

Dag, at Skansekommandøren og jeg stode Side om Side i Fronten med hver sin Voldriffel; pludselig forekom det Skansekommandøren, at et Hoved stak frem oven over den opkastede Jord ved Fjendens Paralleler; han tager Sigte og skyder, men Hovedet blev siddende, hvor det var. Han tog sin Kikkert frem og opdagede da, at det var en Sten, hvorover han blev meget sørgmodig.

Efter nogle Dages Forløb kom der et Par Ingeniører ned til Skansen for at lave os en Kassemat i en Travers i Skansens Frontside; der kunde nogle enkelte opholde sig, dog ikke med fuldkommen Sikkerhed. Fjendens Granater i Fronten, hvoraf nogle vare meget store, noget større end vore 84-pd., vare rettede med en meget høj Elevation og kunde desaarsag undertiden slaa ned lige tæt foran Indgangen til Kassematten og kastede baade Jord og Stumper ind mellem Mandskabet, saa flere undertiden bleve saarede. En modig og rask Gut fik en Stump i den ene Skulder; man kunde se, at Vaabenfrakken var i Trævler, der hvor Stumpen havde ramt ham, han lo og spøjte og vilde ikke ænse det; men omsider blev han tavs, der kom Taarer i hans Øjne, og han blev derefter som et hvidt Klæde i Ansigtet, jeg tror, der kom Taarer i fleres Øjne, for han var meget afholdt og maatte nu ind paa Lasarettet paa Als.

Dag for Dag bombarderede Fjenden Stillingen med større og større Eftertrykkelighed, og en Gang imellem ved Nattetid prøvede han paa at storme højre Fløj og Centrum, men uden noget Udbytte, derimod fortsatte han med Kraft sine Paralleler og kom os kendelig, Dag for Dag nærmere ind paa Livet.

En Aften — det var meget mørkt — da nogle af os stode oppe ved Skansens højre Fløjkanoner i Fronten, begyndte der at blive Uro i Kæden. Fra vore blev der raabt. »Holdt, hvem der?« Der kom intet Svar; der paafulgte enkelte Skud, saa en hel Salve fra Fjenden, besvaret med en ligelydende fra vore; derpaa fulgte de bekendte langtrukne: »Aa!« fra de saarede. Nu hørte man Fjendens Officerer bande og raabe: »Vorwärtz, vorwärtz!« Ja, man kunde høre dem banke de menige med deres Klinger for at drive dem fremad. Slutningen paa denne Affære blev, at Fjenden beholdt vore Skyttegrave, og fra den Tid havde vi ikke andet end Lytteposter foran Skanselinien paa venstre Fløj. Aarsagen til dette Uheld ved jeg ikke saa nøje Rede paa, men der sagdes af vort Infanteri, at det var Sydslesvigerne, som havde staaet paa Post, og de vare løbne over til Preusserne. Der havde næmlig i den sidste Tid udviklet sig et — man kan sige uheldigt — ejendommeligt venskabeligt Forhold mellem den menige Klasse paa begge Sider, efter at de vare komne til at staa hin-

anden paa saa nært Hold. De gjorde Tegn til hinanden ved at sætte eller lægge Vaabnene fra sig, saa spadseredes der lidt fremad fra bægge Sider, og saaledes nærmede de sig hinanden og vekslede Snapse og andre Genstande, som skulde have til Erindring om et saadant Møde. Dette kunde nu se meget uskyldigt ud og kunde ogsaa være uskyldigt, men det kunde ogsaa have sine mislige Følger, især hvis der fandtes mindre paalidelige Elementer paa een af Siderne. Her var et Omraade, hvor vor Blysamler paa Skanse 2 igen var i Virksomhed. Han havde hørt, hvorledes Infanteriposterne fra bægge Sider gik sammen; han vilde ogsaa forsøge sin Lykke. Han blev advaret derimod, men en Dag, da det var taaget Vejr, blev Fristelsen ham for stærk, og han spadserede hen til de preussiske Forposter. Da han kom tilbage, havde han adskillige — efter hans Mening — kuriøse Ting at forevise; de bestode i preussiske Pfenninger m. m., som han havde tilbyttet sig med lignende danske Ting. Men denne Tur bekom ham ikke saa ganske heldigt, thi den var bleven opdaget af Løjtnant Ancker, og desaaarsag kom hans ulykkelige Ryg til at gøre et ganske grundigt Bekendtskab med dennes flade Klinge i den Grad, at Taarerne stode ham i Øjnene. Der kunde ogsaa undertiden foregaa Forræderi ved disse Sammenkomster. En Morgen tidlig havde saaledes to af vore Infanterister

paa højre Side af Skanse 2 været sammen med Preusserne, de vare allerede naaede tilbage, den ene i Løbegraven, medens den anden gav sig god Tid, men fik saa en Kugle fra Preusserne og faldt dødelig saaret til Jorden. Siden den Tid tror jeg ikke, der var noget Tillidsforhold til Stede, i det mindste ikke paa venstre Fløj.

Paa dette Tidspunkt var Kampen naaet frem paa det Stadium — idet mindste for Skanse 2's Vedkommende — at vi saa at sige om Dagen ikke kunde skyde mere af nogen Betydning; idet vi, saa snart vi løsnede nogle Skud, fik en Overdængning fra Fjenden af Granater, saa vi enten straks fik Kanonerne skudte ned eller ogsaa alle Skydeskaarene sammenskudte. Vi forsøgte da at optage Kampen om Natten, idet vi indrettede vore Kanoner til Natskydning. Vi begyndte saaledes en Aften — vistnok til Fjendens Forbavselse — et ganske antageligt Bombardement med alle vore Frontkanoner, men det varede ikke længe, inden vi fik Svar. I sin Vrede over den Frækhed, vi tillode os, sendte han os hele Salver af runde Granater fra det Utal af glatløbende Kanoner, han havde opstillet i Fronten, undertiden 12—14 Stykker eller maaske flere ad Gangen. Det saa helt malerisk ud, naar de med den høje Elevation kom vandrende i Luften, ikke ulige en Række Kometer, med en lysende Hale

fra Brandrørene efter sig; de vare ikke saa ganske hastige om at naa deres Maal, man kunde nok staa og betragte dem lidt, ja man kunde — naar man ikke var for langsom i sin Betænkning, og man saa dem stige op fra Fjendens Batterier — nok slaa et Væddemaal om, hvor de vilde falde. Tillige havde Fjendens runde Granater den Ejendommelighed, at Brandrørene ikke var temperede, det vil sige ikke afskaarne til nogen bestemt Afstand; derfor kunde det undertiden hænde, naar en saadan Granat dumpede ned og trillede hen ad Skansens Indre — (det var ikke de store Granater, der gjorde dette, de gik i Reglen dybt i Jorden og kastede den op til alle Sider, det var nogle paa Størrelse omtrent med vore 12-pd.) — at en Artillerist i en Fart kunde gribe den med Haanden og kaste den over Brystværnet, forinden Brandrøret endnu var udbændt. Det var egentlig et stort Vove-stykke, og det traf ogsaa en Gang, at en Granat sprang imellem Hænderne paa en Mand og naturligvis sønderrev ham; det kan gerne være, at nogle ville kalde det Kaadhed, men det var det ikke, thi det kunde nok have sin Betydning, at Granaten naar den laa tæt ved mange Mennesker, blev kastet ud af Skansen, før den sprang.

Det var en meget mørk Nat, kun oplyst af den blendende Ild fra Granaternes Spræng-

ning. I Skansen gjorde Fjenden os ingen Fortræd, da alle hans Granater saa at sige gik ovenover og sprang bag ved Skansen eller i dens Bagside. Det var ogsaa dette, vi havde gjort Regning paa, at hvor de første Granater faldt, der omtrent vilde de vedblive at falde hele Natten. Vi derimod fra vor Side lode ogsaa en Gang imellem nogle Granater falde nærmere, i Retning af Fjendens Paralleler. Strøget bagved Skansen var den Nat meget farligt at komme over, og Løbegravens Besætning var stærkt udsat og led uden Tvivl meget. Henad Kl. 10 hørtes der stærke Veklager bag ved Skansen. Vi mente, at det var en af Infanteristerne i Løbegravene, som var bleven saaret, og ænsede det derfor ikke, da der jo maatte være nok til at hjælpe ham, og vi jo desuden havde nok at gøre inde i Skansen ved Kanonerne. Men da en kort Tid var gaaet, vel omtrentlig en halv Snes Minutter — den saaredes Jamren var ophørt — kom en Infanterist ind i Skansen og meddelte mig (jeg var den første, han traf paa), at der laa en af vore Folk uden for Skansen og havde bægge Benene skudte af. Jeg meldte det til Løjtnant Ancker, som bød mig straks at gaa ud og undersøge, hvorledes dette forholdt sig. Jeg løb ud af Skansen, og et Par Konstabler fulgte mig. Det var saa mørkt, saa man, som man siger, næppe kunde se en Haand for sig.

Tæt bag ved Skansen laa en meget stor Bunke Bjælke- og Plankestumper, ituskudte Sager, som efterhaanden vare blevne førte derud fra Skansen i den lange Tid, Kampen om Dybbøl havde staaet paa. »Her omtrent var det, han laa«, sagde Infanteristen, men vi kunde ingenting se; derimod blev den saarede Mand opmærksom paa, at der var nogle, som ledte om ham, og en Stemme lød en 3—4 Alen fra os med svag Røst: »Her ligger jeg.« Med det samme kom der nogle Granater fra Fjenden, som sloge ned nogle faa Alen fra os og, idet de sprang, for et Øjeblik oplyste alt omkring os. Vi kunde se, hvor han laa — ja, jeg synes, jeg kan se det endnu — thi det gjorde et stærkt Indtryk paa mig, da det var en af mine Kammerater fra Rekrutskolens Tid. Imellem Plankestumperne, med Hovedet nedad, laa han underløben med Blod. Vi havde ingen Ambulancebaare, da vor den Dag var bleven skudt itu. Nu kom Løjtnant Ancker selv derud, han raabte til Infanteriet i Løbegravene om en Ambulance, men fik intet Svar; en Mand blev sendt derhen, og endelig kom der 2 Mand med en Baare. Nu skulde vi have ham lagt derpaa; jeg tog ham ved Benene, men i det samme mærkede jeg, at de ikke hang saa fast ved Kroppen, at de kunde holde sammen med denne; jeg lagde dem forsigtigt igen, og bad tre Mand tage ham paa Armene fra Siden

af, selv tog jeg ham under Hovedet og Skuldrene, og saaledes lagde vi ham forsigtigt paa Baaren, som nu drog af Sted med ham ind til Sønderborg, hvor han imidlertid — sagdes der — døde undervejs. Han var ikke af vort Mandskab, som der blev sagt, men hørte til Skanse 4's Besætning og skulde have været dertil som een af dets Afløsningsmandskab, men da der denne Aften faldt saa overmaade mange Granater i Strøget bag Skanserne, og skønt han var i Følge med en 3—4 andre, som skulde til samme Skanse, havde han fundet det mere hensigtstjenligt at gaa om ad Strandkanten langs Vemmingbund og derfra følge Løbegraven fra Skanse til Skanse, indtil han naaede Nr. 4, men som vi have set, fik han sit Banesaar, da han naaede bag Skanse 2, hvorimod hans Kammerater kom velbeholdne til deres Kampplads. Det er et lille Fingerpeg paa, at man ikke selv kan vogte sig for Faren; og mærkeligt er det tillige, at man har ikke saa faa Eksempler paa, at den, som har været mest angst og søgt at undgaa Faren, er bleven skudt. Dog skal dermed ingenlunde siges, at denne Mand var bange; thi under disse Forhold kunde det godt være en meget forstandig Beregning, som han var gaaet efter.

Af det foregaaende vil det skønnes, at Soldaterne nu levede under trange Kaar paa

Dybbøl Banke, og det kan næppe forundre, om en enkelt Afdeling gjorde Modstand, sidste Gang, den skulde derud, vel at mærke naar den skulde ligge stille og være Skive for en Krydsild af flere Hundreder af Kanoner, thi naar de maatte faa Lov til at gaa paa, var der vist ingen, der krympede sig. Jeg kan dog ved denne Lejlighed ikke nægte mig den Fornøjelse at omtale Skanse 2's Mandskabs Holdning set udefra. Det er mig fortalt af Folk, som vare Øjenvidner. Der sagdes saaledes i Sønderborg: »Naar Afdelingerne drage ud paa Dybbøl-Stillingen, saa kan man kende Mandskabet fra Skanse 2 derpaa, at de komme med hinanden Arm i Arm, syngende paa en eller anden smuk Fædrelandssang.« Men vil man søge Grunden til, at der var saa smuk en Holdning hos Skanse 2's Besætning, da tror jeg nok, at man finder den i de to udmærkede Officerer, som ledede Forsvaret der.

Endnu skal jeg i Korthed omtale Forholdene i de to sidste Dage før Dybbøls Fald. Den 17. April fortsatte Preusserne deres Bombardement med forøget Styrke, og særlig var Broager-Batteriernes Ild imod venstre Fløj virksom. Da Løjtnant Ancker Aftenen i Forvejen kom ud i Skansen, fortalte han, at nu kunde han give Ordre til at rømme Stillingen, naar han vilde, og at dette skulde foregaa ved Signal fra venstre til højre Fløj

ved at hejse en grøn Lygte op og ned tre Gange, hvilket skulde gentages fra Skanse til Skanse, men at der var politiske Grunde for, at vi skulde holde Stillingen saa længe som muligt, da der om et Par Dage skulde sammentræde en Konference i London, som skulde hidføre en Vaabenhvile. — Der havde flere Gange været Ild i vort forskudte Blokhus, men som hver Gang heldig blev slukket. Hen paa Eftermiddagen saa jeg fra venstre Flanke i Batteriet, at et Jærnrør, ligt en Fingers Længde og Tykkelse, havde boret sig fast i en af Blokhusets Bjælker og sendte en lille Brandstraale ud i Lighed med, men noget mindre, end et Brandrørs. Jeg sprang til og rev det ud af Bjælken, men det havde allerede antændt det tørre Træ, og nu havde vi intet Vand, da Brønden var sammenskudt. Snart stege de røde Flammer i Vejret, og der var stor Fare for, at Krudtmagasinet kunde springe i Luften, da dets Dør vendte lige imod Ilden, hvortil der kun var nogle faa Alen. Løjtnant Ancker bød Mandskabet forlade Skansen med Undtagelse af en 3—4 Stykker, som han gav Lov til at blive, for at hjælpe til med at faa Døren til Krudtmagasinet dækket. Jeg siger gav Lov til at blive, thi de vilde alle sammen helst blive, saa længe Kommandøren ikke vilde forlade Skansen. Snart kom der en Ingeniør-officer ind i Skansen for at se, hvorledes Sagerne stode; vi vare allerede i Arbejde med at

føre Jord op for Magasindøren, nu kom der bedre Gænge i dette Arbejde. I en Fart fik vi stillet nogle Bjælkestumper op i en skraa Stilling for Døren, der udenpaa igen nogle Bræder, som straks bleve overspredte med et tyndt Lag Jord, for at Ilden ikke skulde fænge. Det var ogsaa paa høje Tid, thi Døren var allerede saa varm, at man næppe kunde holde en Haand derpaa. Nu fyldtes der mere Jord uden paa Blenderingen, et temmelig tykt Lag, og dette tog ikke saa ganske kort Tid, da vi havde Mangel paa Arbejdsredskaber til dette Brug. Da Ilden blussede rigtig op, fordoblede Preusserne deres Beskydning, vel sagtens for at vi ikke skulde slukke det, hvad vi af gode Grunde ikke prøvede paa. Derimod var der en anden Ting, som vi vare noget betænkelige ved, vi vidste nemlig, at der var adskillige af Preussernes Granater gaaede ind i Blokhuset uden at eksplodere, og vi vidste, at naar Ilden naaede dem, vilde de springe og kunde da maaske nok forvolde nogen Ulykke. Da vi vare blevne færdige med Blenderingen, hvad vi først naaede ved Nattens Frembrud, satte vi os i god Ro og Mag i Læ af Brystværnet og betragtede det brændende Blokhus, medens vi fik os en Bid Brød og en Snaps, som jo i den Tid med en vis Nødvendighed var bleven vor »Livret«. Hvad vi havde anet med Hensyn til Fjendens Granater i Blokhuset, gik i Opfyldelse. Den ene Granat efter den anden eks-

ploderede inde i Ilden og kastede de brændende Bjælkestumper højt i Luften. Aftenen var blikstille, og det var klar Luft. Det var en romantisk Aften paa venstre Fløj, enkelte Rovfugles hæse Skrig løde langs Stillingen, en brændende Bjælke, som slog den ene Ende i Vejret, idet den var afbrændt ved den anden, har vel taget sig noget malerisk ud for vore Naboer paa Broager og fremkaldte et vældigt »Hurræh« derovre, som vi kunde høre gennem Nattens Stilhed. Alt Betjeningsmandskabet var nu atter kommet ind i Skansen, men der var en noget trykket Stemning, thi enhver havde en Følelse af, at vi nu snart maatte staa ved Udgangen af den lange Kamp, og blev Stillingen tagen med Storm, vilde vi, som havde vor Plads i Skansen, utvivlsomt blive gjorte til Krigsfanger.

Natten svandt roligt hen; ikke et Skud faldt. Der var en Stilhed, som grænsede til det uhyggelige efter det lange Bombardement. Henad Kl. 4 i Morgenstunden begyndte Kanonerne igen deres hvasse Sprog, samtidig baade fra Broager og fra Fronten, som snart udviklede sig til en Kanonade, hvis Heflighed maaske ikke før er hørt i Danmark; det skulde da være paa Kongedybet 1801. Som Bevis paa, hvilken Masse Jærn, der blev udslynget over Dybbøl Banke den Formiddag, skal jeg blot anføre, at Preusserne skreve i deres egne

Meddelelser om Slaget den 18. April — jeg læste det i Krigsfangenskabets i Fæstningen Minden — at de den Formiddag, før Stormen, havde kastet 15,000 Granater ud over Dybbølstillingen, og Preusserne pleje ikke at have Skyld for at angive større Ofre, end de virkelig have bragt. Det vil heraf skønnes, at Værkerne, da Stormen henved Klokken 10 tog sin Begyndelse, vare i en temmelig demoleret Tilstand, ja for Skanse 2's Vedkommende bogstaveligt lignede en Grusbunke, fra hvis Midte der — lig en lille Vulkan — opsteg Røg og enkelte Ildflammer.

Under denne Formiddags Kanonade svarede vi ikke eet Skud, og jeg tror heller ikke, der blev svaret fra de andre Skanser. Vi sad en 3—4 Stk. ved Blenderingen for Krudtmagasinet, deriblandt Løjtnant Ancker, og talte om et og andet, og da navnlig om, at Fjenden maatte have sine særlige Grunde for denne overmaade heftige Beskydning. Som vi sad og talte, traf en af Preussernes de runde Granater en af de svære Stolper i Barriereporten (Indgangen i Skansen), som endnu ikke var bleven helt skudt ned, hvor den satte sig fast, med Brandrøret, med sin lange sprudlende Flamme, vendende indad mod os, og vi talte om: hvor mange Sekunder mon de virkelig brænde for længe? En Mand tog sit Ur op af Lommen, men i det samme sprang Grana-

ten og gjorde den svære Stolpe til Splinter, som hvirvledes rundt i Skansen. En eller anden kunde maaske spørge, om vi nu ikke sad i Fare for Stumperne af denne Granat, medens vi sad saa rolige og vi dog ikke havde noget at tage Vare paa. Dertil vil jeg sige: Jo, ganske vist; den sad jo og brændte med sin Rørflamme ikke mange Alen fra os; men det er bare et lille Bevis paa, hvilken Magt Vanen har; havde det været i Begyndelsen af Kampen, vilde man ganske sikkert været meget rapfodet til at komme i Læ, naar man da ikke var under Kommando og havde noget at tage Vare paa. Men naar man i saa lang Tid har levet mellem springende Granater, og de have opført dem skikkeligt imod ens egen lille Person, saa bliver man tryk, og man anser dem ikke mere som saa farlige. — Med eet hørte Kanonaden op, som paa et Klokkeslag, som ved et elektrisk Stød, og alt var stille som i et Kammer, Hvilken Modsætning i Forholdene! »Hvad nu?« sagde nogle; men man havde det paa Følelsen, og derfor sagde andre: »Nu vil Fjenden storme.« Man saa ud over Brystværnet, jo ganske rigtig. Som en Flod, der har været opstemt, væltede Preusserne frem af deres sidste Parallel, og i stormende Løb toge de Retning efter Skanse 1. I det samme lød der en skrattende Salve af Geværild fra Løbe-graven paa højre Side af Skanse 2, i Lighed med, som naar man hører et Læs smaa Sten

rulle af en Vogn; de gjorde dog ikke den Virkning, som man skulde tro, at en saadan Masse Skud kunde gøre i en tæt Kolonne; — dog ser man en og anden dukke til Jords omkring i den store Masse, der høres Klageskrig; Kolonnen trykker sig et Øjeblik; et Par Stykker løbe tilbage, og jeg mindes, jeg sagde til Løjtnant Ancker: »Nu retirere de.« »Ja de gør da Fanden«, svarede han, og med det samme ilede Skaren fremad med fornyet Fart. Vi havde kun een Kanon, hvormed vi kunde skyde, den ene 84-pd. i Fronten, de andre vare enten skudte ned eller ogsaa vare Skydeskaarene skudte sammen, saa de ikke kunde bringes til Skud, den brugelige var ladte med en Granat, som straks blev affyret paa Stormkolonnen, men den gjorde ikke videre Virkning, da Brandrøret ikke var temperet til denne Afstand og den altsaa kun gjorde Virkning som Fuldkugle. Naturligvis tog det ikke lang Tid atter at faa Kanonen ladt med en Kardætsk, men dog saa lang Tid, at de fjendtlige Stormkolonner vare naaede uden for denne Kanons Omraade; den skød igennem Skydeskaar og kunde altsaa kun drejes til en bestemt Grænse. I Fronten, lige ud for os, kunde vi ikke se mange; jeg syntes, at der kun var nogle enkelte omkring i Terrænet imod os. Alligevel sendte vi en Kardætsk ud i Lavningerne foran os, men da Røgen var trukken til Side, og jeg lidt efter saa ud igennem Skydeskaaret, stode Preusserne i tætte Masser langs

Skansegravens ydre Rand, rettende Geværpiberne efter Skydeskaaret. De maatte fejes bort, det koste, hvad det vilde. I en Fart fik vi en Kardætsk i Kanonen og plongerede denne saaledes, at den kunde bestryge Pladsen, hvor de stode. Jeg havde da kun to Mand ved Kanonen, to Rekrutter, som vi havde faaet et Par Dage i Forvejen til Udfyldning af lidt Tab; de vare noget bange, hvad man ikke kan undres over, naar der tages Hensyn til deres Uvanthed og til det kritiske Øjeblik, hvori vi nu befandt os, og derfor rettede og affyrede jeg selv dette Skud. Da Røgen trak lidt til Side, var der ingen at se ud for Frontsiden; derimod begyndte nogle at række Hovedet op og kigge over Brystværnet fra Skansens højre Flanke, og nu satte jeg Fornaglingssømmet i Kanonen, saa den Kanon har Ancker i hvert Fald ikke fornaglet »med egen Haand«, men deri er der heller ikke nogen Ære, da det jo ikke drejer sig om at faa Kanonerne fornaglede, hvorvel det jo ogsaa kan have sin Betydning, at de blive det, naar der ikke længere haves Haab om Redning, for at ikke Fjenden straks skal tage dem i Brug og vi saaledes selv understøtte ham med Vaaben. Det var det sidste Skud med Kanoner, der blev gjort fra Skanse 2. Infantéri-Styrken i Skansen var grumme lille; nogle sagde 17 Mand, maaske der var flere, men der var i hvert Fald ikke mange. Dette gav ogsaa de første Preussere, der tittede

over Brystværnet, Mod til straks at springe op og skrigte »Hurræh«. Den første, der sprang over Brystværnet i Skansens højre Flanke, var en Feldwebel, men straks fulgte flere ham, og med det samme væltede Masserne ind fra Skansens Bagside med vældige Kampraab. En Infanteriofficer af vore stod med dragen Klinge i Nærheden af Blokhuses brændende Rester; det var en høj, stærkt bygget Mand med kraftigt Skæg; imod ham stævnede den lille preussiske Feldwebel, men gjorde for en Sikkerheds Skyld Holdt i nogle Skridts Afstand — det saa ogsaa ud til at være et højst ulige Parti — og spurgte, om han vilde overgive sig. Det lod ikke til, at Officeren havde nogen stor Lyst dertil, thi han gav intet Svar, det jeg kunde høre, men stod som en urokkelig Støtte, færdig til at forsvare sig og den Plet, hvorpaa han stod. Men snart var Skansen propfuld af Preussere, og vilde, øredøvende Krigshyl lode omkring mig imellem Geværernes dundrende Salver. En Vildpreusser gennemborede med sin Bajonet en Konstabel, som kom op fra Krudtmagasinet; til denne Ugerning kunde der ikke være nogen anden Grund end vild Raahed.

Siden vi talte om Preussernes første Stormløb mod Skanse I, havde jeg ikke set Løjtnant Ancker, saa jeg kan ikke sige, hvad han foretog sig; jeg kender godt Historien om den tændte Minepølse, men den har jeg ingen rigtig Tro til, ihvorvel der var gjort Forberedelser til

at sprænge Magasinerne i Luften; der var saaledes boret et Hul i Krudtmagasinet Dør, hvorigennem Minepølsen skulde ledes ind i en Krudttønde. Men det var ikke gjort i den Hensigt, at det skulde udføres under en fjendtlig Storm, thi da vilde det have været ulige lettere at tænde et Brandrør i en Granat og kaste den ned i Magasinet, hvad jo vilde have gjort samme Virkning. Dog skal jeg ikke sige noget afgjort derom, da jeg som sagt ikke saa Ancker i de sidste Øjeblikke. Men derimod vare Forberedelserne med Minepølsen gjorde for det Tilfælde, at vi godvilligt rømmede Stillingen, da skulde den ledes fra Krudtmagasinet og uden for Skansen, og der skulde saa en Mand blive tilbage og antænde den, naar Besætningen var rykket bort. Med Hensyn til Løjtnant Anckers Holdning over for de indstormende Preussere, er det derimod fortalt af Øjenvidner, at han ikke vilde overgive sig, men huggede om sig med sin Klinge, saa længe han kunde; nogle stødte ham i Ryggen med Geværkolberne, andre forfra, og atter andre fra Siderne, indtil han var overmandet og afvæbnet. Der sagdes, at de stormende havde udtrykkelig Ordre til, at de skulde fange ham levende, hvad ogsaa nok kan være rimeligt, da Preusserne satte ham meget højt som krigersk Modstander.

Da Afvæbningsspørgsmaalet var tilendebragt — hvad jo ikke tog lang Tid for en saa overvældende Masse, maaske et halvt Hundrede

imod hver af os — bleve vi transporterede over i de preussiske Paralleler. Undervejs saa vi »Rolf Krake« dampe ind i Vemmingbund og straks begynde at beskyde Preusserne i Flanken, men ak, det var for silde; paa venstre Fløj vare de allerede naaede op imod Dybbøl Mølle. Dog maatte de jo, trods den overvældende Masse og trods Tændnaalsgevæerne, atter gaa tilbage til i Nærheden af vore Løbegrave, forarsaget ved det, man kan nok sige Helteangreb, som 20. og 9. Regiment rettede imod dem; men da de to Regimenter ingen Dækning kunde erholde, varede det jo ikke længe, før de atter maatte vige for den dræbende Ild, som Fjenden rettede imod dem.

Ja, saaledes endte dette Optrin, som opførtes paa Dybbøl Banke, vel sørgeligt for os, men ikke æreløst; thi hvis der nogen Sinde med Sandhed har kunnet siges, at »hver Fodsbred Jord er bleven dyrekøbt«, saa tror jeg, det den Gang kunde siges om Dybbøl Banke. Dens Jordbund har drukket meget ædelt dansk Blod, der har lydt mangt et Klagesuk fra de døende Krigere, og mangen stille Hjertebøn er derfra stegen mod Himlen. Derfor synes det mig at passe særlig godt paa denne Egn, ja er som skaaret ud af Bondens Tanker, naar Digteren synger:

»Det er saa tyst! — men daler Sol bag Høje,
og Bonden flytter hjem sin trætte Fod,
Soldaterlæsning Nr. 1.

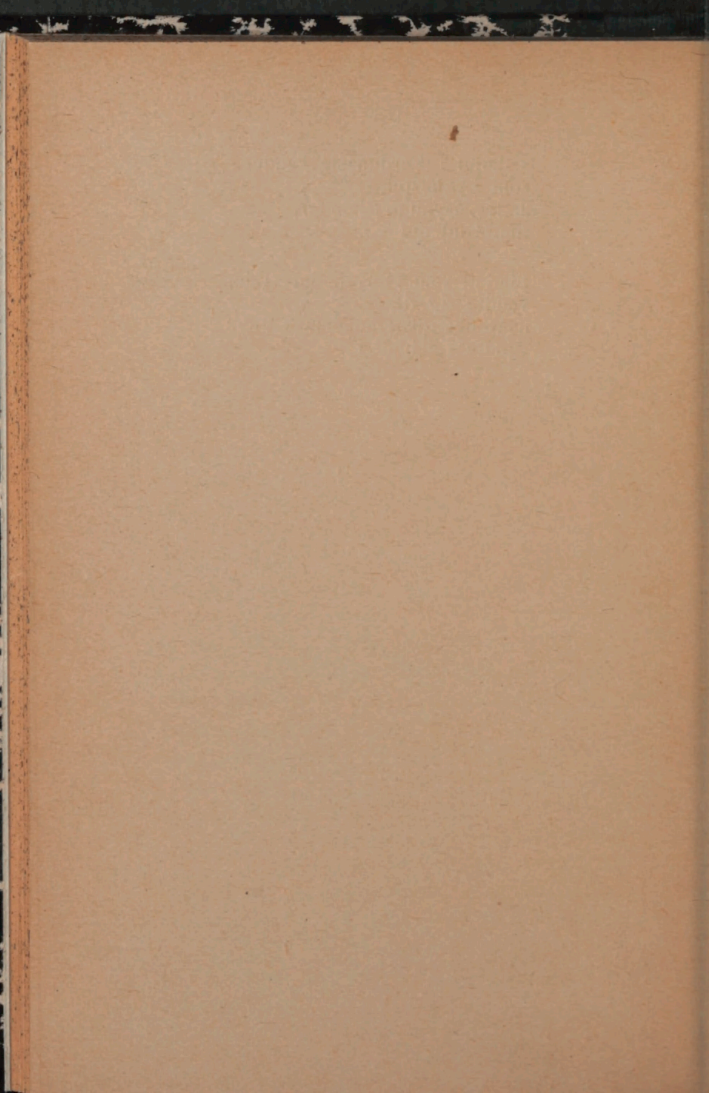
da gaar der store Syner for hans Øje,
 og stærke Toner juble ham imod;
 da blusser Bavnen fra de spredte Bakker,
 da knalder Skud paa Skud fra Grøft og Hegn,
 da kender han de blaa Soldaterfrakker,
 da vifter Bøgens Gren som Sejerstegn.«

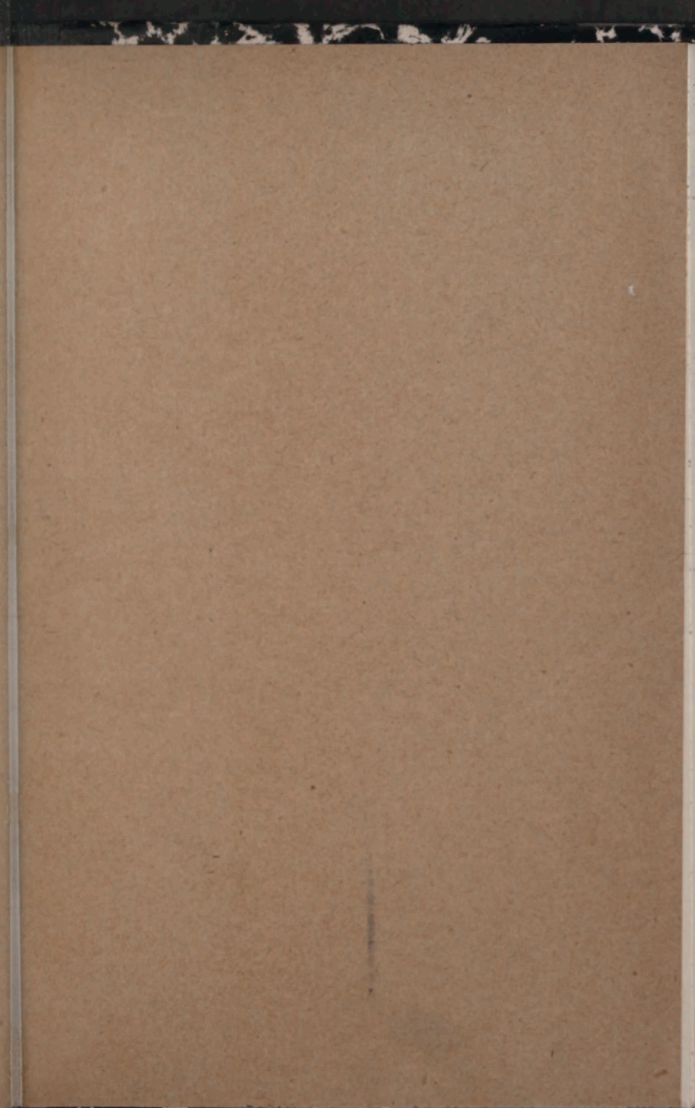
Ja, naar man læser dette Vers, saa synes mig nok, at man ligesom kan se den sunde-vedske Bonde vandre tankefuld hen over Markerne, af og til standsende, snart ved eet minderrigt Sted og snart ved et andet. Han, som har været Vidne til de blodige Stævner, i hans Øren kan Mindet nok atter faa Skuddene til at knalde fra Grøft og Hegn. —

Siden hin Ulykkesdag ere nu tyve Aar henrundne, og endnu bløder Saaret lige friskt, som da det blev slaaet, og dette, at Saaret endnu er lige friskt og om muligt endnu sundere end den Dag, det blev slaaet, turde maaske være et Vidnesbyrd om, at det baade kan og skal heles, naar en Gang Vorherres Time slaar. Gid Minderne, som jo nok kunne »lade som ingenting«, gid de ogsaa her maatte være et »Kildespring« til at holde Saaret rent, indtil Lægedomstimen oprinder, og det skilte atter genforenes. Thi selv om det ser noget mørkt ud, selv om Sønderjyderne ofte maa sukke: »ak Herre, hvor længe«, saa er det dog lige sikkert, at naar Uretten har løbet Linen ud og maaske smedet de Vaaben, hvormed den selv skal fældes, da

»Bladet i Verden sig vender
som Lykkespil,
under usynlige Hænder,
som Gud det vil.

Bladet, som Herren det vilde,
vendte sig tit,
naar det gik Dannemark ilde,
vendte sig blidt.«

Udgivet paa Krigsministeriets Foranstaltning.

